

**Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta životního prostředí
Katedra ekologie a životního prostředí**

Záchranné stanice - „Osud“ zvířat po přijetí do záchranné stanice

Rescue animal stations – Animal`s fortune after their hospitalization

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Aleš Vorel

**Zpracovala: Iva Krumlová
Obor: Aplikovaná ekologie
Rok: 2008**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

pro: **Ivu Krumlovou**
studijní program: **Inženýrská ekologie**
obor: **Aplikovaná ekologie**

Název tématu: **Záchranné stanice - "Osud" zvířat po přijetí do záchranné stanice**

Název anglicky: **Rescue animal stations - Animals fortune after their hospitalisation**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Zřizování záchranných stanic

Jejich postavení ve společnosti a právním systému

Proč jsou provozovány a co je jejich cílem

Právní podmínky - kdo může založit stanici a co musí splňovat (vzdělání a jiné)

Základní činnosti stanic

Záchranné transfery

Enviromentální výchova a osvětová činnost

Specializace a nspecializace stanice

Kdo využívá služeb stanic a kdy

Postup při nálezu zraněného živočicha

Druhová skladba přijatých živočichů a příčiny přijetí

Kdo může provádět odchyt poraněných zvířat

Zpracování

Přijatá zvířata - druhová skladba; příčina přijetí; Další osud zvířat: navracená do přírody; úhyn zvířat; utracená zvířata; zvířata vyžadující následnou trvalou péči; zvířata "přežívající" za každou cenu"

Rozsah grafických prací: 0

Rozsah průvodní zprávy: 30

Seznam odborné literatury:

autor

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Aleš Vorel**

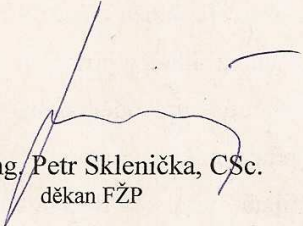
Konzultant:

Datum zadání bakalářské práce:

Termín odevzdání bakalářské práce:

Prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.
vedoucí katedry

Doc. Ing. Petr Sklenička, CSc.
děkan FŽP

V Praze dne 15.1.2008

Prohlášení: Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré literární prameny, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne:

Podpis:

Poděkování: Ráda bych tímto chtěla poděkovat Ing. Alešovi Vorlovi za odborné vedení bakalářské práce. Dále také Ing. Martinovi Tomeškovi, Marii Kameníkové, Petře Zíkové, Lubošovi Vaňkovi, Mgr. Olze Růžičkové, Karlovi Makoňovi, Pavlovi Moulisovi, Zdeňkovi Kolmanovi, Pavlovi Dvořákovi za poskytnuté informace. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat také Ing. Zdeňce Nezmeškalové za poskytnuté informace a podklady.

Abstrakt

Název práce: Záchrané stanice - „Osud“ zvířat po přijetí do záchrané stanice

Autor: Iva Krumlová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Aleš Vorel

Abstrakt: Na území České republiky fungují v současné době záchrané stanice, které jsou sdružené v Národní Síti pro handicapované živočichy, ale fungují zde i další stanice, které do ní nejsou začleněny. Cílem všech těchto stanic je pomoci handicapovaným volně žijícím živočichům navrátit se do přírody. Přímý ekologický význam stanic lze spatřovat v umožnění přežití, vyléčení a následném návratu zvířecích jedinců zpět do přírody, zvláště těch druhů, v jejichž populacích je pro jejich vzácnost každý jedinec důležitý. Nepřímý ekologický význam spočívá v poznání a vypracování metodik léčení, rehabilitace, chovu, nácviku životně důležitých dovedností, ve stanovení optimální doby a způsobu vypuštění zvířat zpět do přírody.

Do stanic se každoročně dostává velké množství živočichů, jedná se především o různé druhy ptáků a savců. Do záchraných stanic se dostávají často mláďata, která jsou opuštěná, osiřelá, vypadlá, poraněná a zbytečně odchycená. Dospělí jedinci se dostávají do záchraných stanic pro handicapované živočichy z důvodu nějaké otravy, vysílení či vyhladovění, poranění (fraktury končetin, pokousání či jiná zranění způsobená jiným živočichem, postřelení, zranění způsobená zemědělskou, zahradní nebo lesní technikou, zranění způsobená automobilovou nebo vlakovou dopravou, zranění způsobená elektrickým zařízením).

Klíčová slova: handicapovaní živočichové, mláďe, opuštěný, poraněný

Abstract

Title: Rescue animal stations – Animal`s fortune after their hospitalization

Author: Iva Krumlová

Supervisor: Ing. Aleš Vorel

Abstract: In the Czech republic operate animal rescue centers associated within the National Network of Sanctuaries for Handicapped Animals and another rescue centers which aren`t included. Their goal is help to return handicapped wild animals back into the wild. Direct meaning of rescue centers is make a survive and cure the animals possible and return them back into the nature. This is important for rare species, in their populations is important every individual. Indirect ecological meaning consists in understanding and elaborating the methodics of treatment, rehabilitation, breeding, practice of vital skills, determining optimal time and way of release animal back into the wild.

Into the animal rescue centers comes very large number of animals every year, at first it`s going about various species of birds and mammals. In the rescue centers come very often young, which are abandoned, orphaned, fallen from nests, injured and some animals are brought to sanctuary unnecessarily. Adult animals come into the rescue centers for handicapped animals for reasons of any poisoning, exhaustion, starvation, injury (fracture of limbs, bites and other injury caused by other animal, animals with a bullet wound, injury caused by agricultural, garden or forest technique, by automobile conveyance or train traffic, injury caused by electrical apparatus).

Keywords: handicapped animals, young, abandoned, injured

Obsah:

1 Úvod.....	9
2 Metodologie	9
3 Záchrané stanice	10
3.1 Zřizování záchraných stanic	10
3.2 Postavení záchraných stanic ve společnosti a právním systému	13
3.2.1 Proč jsou záchrané stanice provozovány a co je jejich cílem	15
3.2.2 Právní podmínky pro založení záchraných stanic	16
3.3 Základní činnosti stanic	19
3.3.1 Péče o zvířata	19
3.3.2 Záchrané transfery	20
3.3.3 Environmentální výchova a osvětová činnost.....	21
3.4 Specializace a nesespecializace stanic	22
3.5 Využívání služeb záchraných stanic.....	23
3.6 Postup při nálezu zraněného živočicha.....	25
3.7 Druhá skladba přijatých živočichů a příčiny přijetí	28
3.7.1 Odchyt poraněných zvířat	28
3.8 Živočichové přijatí do záchraných stanic	30
3.9 Živočichové navrácení zpět do přírody	33
3.10 Úhyn zvířat	37
3.11 Zvířata vyžadující následnou trvalou péči.....	39
3.12 Podmínky pro úspěšné navrácení zvířat zpět do přírody.....	44
3.12.1 Technické zázemí.....	44
3.12.2 Veterinární ošetření a následná péče.....	47
3.12.2.1 Metody odchovu.....	49
3.12.2.2 Izolace	50
3.12.2.3 Příprava na návrat zpět do přírody	50
4 Závěr:	53
Použitá literatura:	55
Seznam příloh:	59

1 Úvod

Cílem této práce je vyhodnotit prostředí záchranných stanic pro handicapované živočichy, jaké je jejich společenské a právní postavení, proč jsou tyto stanice provozovány a co je jejich cílem, jakým činnostem se věnují, jakou péči a zázemí poskytují handicapovaným živočichům, jaký je další osud zvířat po přijetí do stanice.

Tato bakalářská práce z prostředí záchranných stanic navazuje na mou předchozí práci, kde jsem zpracovala problematiku týkající se Kolínského útulku pro psy a celkově prostředí útulků a zvířat, která se tam dostávají. Protože pro domácí opuštěná či toulavá zvířata existují útulky, zajímalo, mě jak je postaráno o živočichy volně žijící, kteří potřebují z nějakého důvodu pomoci, na koho se obrátit v případě nalezení handicapovaného živočicha, jak postupovat v případě nalezení takového živočicha.

Během přípravy podkladů jsem zjistila, že o záchranných stanicích pro handicapované živočichy na území České republiky existuje velice málo literárních prací. Některé články v časopisech, které jsem měla možnost prohlédnout, nepřinášely nové informace, které by už nebyly obsaženy v nějakém předchozím textu. Proto pro získání některých dalších informací jsem oslovila přímo odborníky pracující v záchranných stanicích pro handicapované živočichy.

2 Metodologie

Bakalářské práce je vypracována především formou rešerše dostupných literárních zdrojů a to jak klasických tak elektronických. Dále jsem pro získání dalších informací vytvořila dotazník, který jsem formou e-mailu zaslala vybraným záchranným stanicím. Oslovila jsem stanice sdružené v Národní síti Českého svazu ochránců přírody, ale i stanice fungující mimo ni.

Vybraných stanic bylo celkem 25 z čehož se vrátilo vyplněných dotazníků 8. Příčinou toho, že se zbylé dotazníky nevrátily může být to, že ne všechny e-mailové kontakty byly funkční či správné, další příčinou je jistě i to, že některé stanice neměly čas a některé ani zájem dotazník vyplnit.

Osobně jsem navštívila 2 záchranné stanice, kde jsem ověřovala získané informace v provozu a konzultovala jsem provozní podmínky stanic.

Pro zpracování přehledů o počtech živočichů byla použita zapůjčená evidence Českého svazu ochránců přírody z období roku 2003 až 2007. Evidence byla velice cenným zdrojem informací pro tuto práci.

Práce je doplněna o obrazovou přílohu ve formě fotografií, telefonní kontakty na záchranné stanice Národní sítě a o přehled výše finančních adopcí příspěvků na krmení.

3 Záchranné stanice

3.1 Zřizování záchranných stanic

Každoročně se do rukou lidí dostává velké množství poškozených (zraněných, nemocných, vyčerpaných, nevyspělých nebo jinak handicapovaných) jedinců volně žijících druhů živočichů. S výjimkou nevyspělých mláďat ježků a ptáků vysílených z nedostatku potravy či nemocí, nalezených zpravidla při nepříznivých klimatických podmínkách, je drtivá většina handicapů zapříčiněná aktivitami člověka. S rostoucím ekologickým povědomím našich obyvatel roste společenská poptávka po existenci zařízení, která by se o živočichy v nouzi nalezené lidmi odborně postarala. (STÝBLO 2007)

Záchrana poraněných či dočasně handicapovaných volně žijících zvířat má v naší zemi poměrně dlouhou tradici. Jedna z největších a nejznámějších záchranných stanic v Bartošovicích na Moravě vznikla již v roce 1983. Do konce 90. let 20. století vzniklo okolo 50 zařízení různé velikosti i úrovně, které fungovaly živelně, občas až chaoticky.

V roce 1997 Český svaz ochránců přírody inicioval vznik Národní sítě stanic pro handicapované živočichy, do které se postupně zapojila většina fungujících stanic. Cílem bylo zkoordinovat činnost členských stanic tak, aby vznikl fungující systém záchrany zvířat. Hlavní myšlenkou bylo, aby pro každé místo v České republice existovala právě jedna stanice, která by v něm zajišťovala celý servis péče o poraněná zvířata a zodpovídala za ně. (FIALA 2006)

Program Národní sítě záchranných stanic koordinuje činnost 24 center pečujících o poraněné či jinak handicapované volně žijící živočichy s cílem připravit je na návrat do přírody. Záchranné stanice pokrývají svou působností území celé České republiky. Každá z členských stanic má přiděleno území, na kterém zajišťuje komplexní péči o poraněná zvířata (odvoz, první pomoc, zajištění veterinární péče, rehabilitaci, přípravu před vypuštěním a samotné vypuštění do volné

přírody). Podobný projekt sítě záchranných stanic pokrývajících svou působností důsledně celé území státu je ve světě ojedinělý. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2007b)

Záchranné stanice Národní sítě přijmou každý rok tisíce zvířat. Od roku 1997, kdy Národní síť stanic pro handicapované živočichy vznikla, se počty zvířat pravidelně zvyšují. Důvodem tohoto nárůstu bylo zpočátku doplňování sítě o nové členy a rozšiřování působnosti sítě do dalších oblastí. Od roku 2000 je již pokrytí republiky úplné, přesto však stále dochází k zvyšování počtu příjmů jedinců v průměru tak o deset až dvacet procent ročně. Je to způsobeno především stále se zlepšující propagací jednotlivých stanic i Národní sítě jako celku a zvyšujícím se povědomím veřejnosti o záchraně zvířat obecně. Podle zkušeností z Velké Británie nelze v nejbližších letech očekávat, že by se situace změnila a je tak pravděpodobné, že počty zvířat dostávajících se do stanic budou i v dalších letech narůstat. (FIALA 2006)

Stanice sdružené v Národní síti jsou dvojího typu jedná se o „členské stanice Národní sítě“ a „přidružené stanice Národní sítě“.

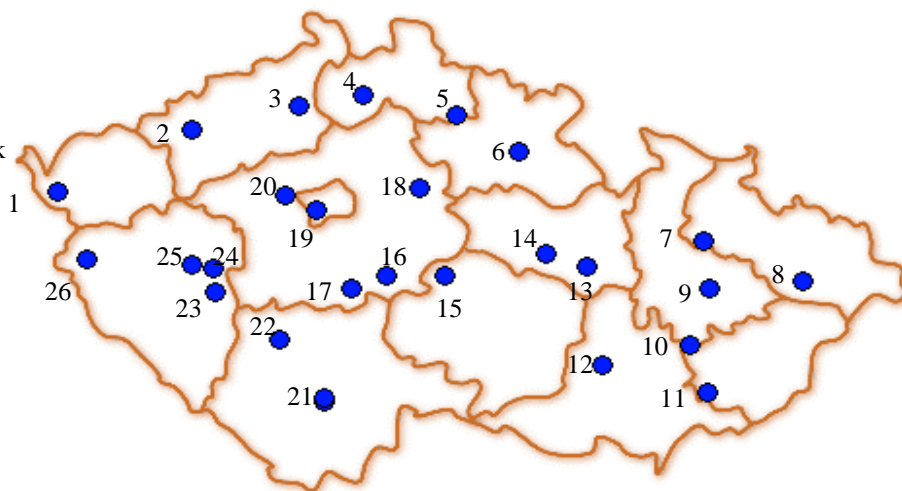
Členské stanice Národní sítě vykonávají svoji činnost na určitém území, minimálně na území jednoho okresu. Územní působnosti jednotlivých členských stanic se vzájemně nepřekrývají. Na tomto území stanice ručí za zajištění všech činností a je k dispozici orgánům státní ochrany přírody (např. AOPK ČR, ČIŽP). K lepšímu pokrytí svěřeného území mohou stanice na tomto území zřizovat sběrné stanice či uzavírat smlouvy s jinými subjekty.

Přidružené stanice Národní sítě nemají vlastní svěřené území v rámci Národní sítě, smluvně jsou vázány na některou z členských stanic Národní sítě. Jejich povinnosti vyplývají ze smlouvy, většinou jde o zajištění péče o určitou specifickou oblast nebo o určitou skupinu živočichů.

Aby se stanice mohla stát členem Národní sítě stanic musí vlastnit všechny příslušné výjimky pro držení volně žijících živočichů, její pracovníci musí splňovat základní hygienické předpisy, veterinární předpisy a chovatelské zásady, musí mít k dispozici odpovídající personální, technické a prostorové zázemí (prostory musí mít provozující subjekt ve vlastnictví či nájmu na minimálně 10 let). Stanice musí mít určenu osobu zodpovědnou za provoz. Osoby zodpovědné za provoz musí mít odpovídající chovatelskou průpravu a praktické zkušenosti s ochranou volně žijících živočichů. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2008)

Přehled stanic pro handicapované živočichy Českého svazu ochránců přírody na území ČR k 28. 01. 2008

- 1 – SOOS
- 2 – Chomutov
- 3 – Dolní Týnec
- 4 – Mimoň (veverky)
- 5 – Libštát
- 6 – Jaroměř
- 7 – Stránské (dravci, sovy)
- 8 – Bartošovice
- 9 – Olomouc – Svatý Kopeček
(ostatní živočichové)
- 10 – Němčice nad Hanou
- 11 – Buchlovice
- 12 – Brno – Bystrc
- 13 – Vendolí
- 14 – Bor u Skutče – Pasíčka
- 15 – Pavlov
- 16 – Vlašim
- 17 – Votice
- 18 – Pátek u Poděbrad
- 19 – Praha – Jinonice
- 20 – Kladno – Čabárna
- 21 – Ohrada
- 22 – Nová Ves – Makov
- 23 – Spálené Poříčí
- 24 – Rokycany
- 25 – Plzeň
- 26 – Tachov

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2008)

Telefonní kontakty na jednotlivé stanice Národní sítě jsou uvedeny v příloze č. 2.

Na území České republiky funguje řada záchranných stanic, které nejsou zařazeny do Národní sítě Českého svazu ochránců přírody. Příkladem je třeba Český nadační fond pro vydru v Třeboni, jehož záchranná stanice slouží k dočasnému umístění živočichů. Nalezenému zvířeti je zde poskytnuta primární pomoc a v případě potřeby i veterinární ošetření. Jedinci takto ošetřeni jsou po určité době rekonvalescence vypuštěni zpět do volné přírody nebo v případě trvalého poškození a neschopnosti samostatné existence dále převezeni do okolních stanic pro handicapované živočichy, které poskytují takto postiženým jedincům možnost trvalého umístění a odbornou péči. (ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU 2008)

3.2 Postavení záchranných stanic ve společnosti a právním systému

Společenské postavení záchranných stanic shledávají odborníci věnující se této činnosti na vysoké úrovni, setkávají se vesměs s kladnými ohlasy veřejnosti. Zatímco právní postavení shledávají na velmi nízké úrovni. Hlavní problémy vidí v tom, že záchranná stanice není definována jako pojem v zákoně, s tím souvisí i to, že kdokoliv může označit svou činnost jako provozování záchranné stanice, i když je jeho činnost od ostatních stanic odlišná, nikde nejsou definovány co jsou a jaká práva a povinnosti záchranné stanice mají, chybí stanovení rozumných kritérií pro provozování stanic.

Další nedostatky jsou shledávány v oblasti financování, ve spolupráci se státní správou i ve spolupráci se samosprávou měst a obcí, objevují se problémy s kontrolními orgány (ČIŽP a jiné).

V České republice v současnosti neexistuje zákon, který by přímo řídil činnost záchranných stanic. Chodu záchranných stanic se dotýká především Zákon České národní rady ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů, Zákon České národní rady ze dne 15. dubna 1992 na ochranu zvířat č. 246/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a Zákon ze dne 13. července 1999 o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) č. 166/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

V současné době tak v žádném zákoně není uvedena definice záchranné stanice, to by se však mělo změnit v plánované novele zákona 246/1992 Sb. V návrhu zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou se nově objevuje definice záchranné stanice. Ta definuje záchrannou stanici pro živočichy jako zařízení, které zajišťuje komplexní péči o živočichy dočasně neschopné přežít ve volné přírodě s cílem navrátit je do přírody. Živočichům trvale neschopným přežít ve volné přírodě poskytuje, je-li to vzhledem k jejich zdravotnímu stavu vhodné a účelné, odpovídající dlouhodobou péči, dále poskytuje informace o příčinách ohrožení a vhodných způsobech ochrany živočichů a může spolupracovat při provádění opatření k předcházení zraňování nebo úhynu živočichů. (Novela zákona č. 246/1992 Sb., text návrhu zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou 2008)

Ochrana volně žijících živočichů je v současné době zajištěna především obecnou ochranou volně žijících živočichů stanovenou zákonem č. 114/1992 Sb. a zvláštní ochranou druhů, které jsou vzácné či ohrožené.

Z pohledu zákona č. 114/1992 Sb. se v současné době považuje za **volně žijícího živočicha** jedinec živočišných druhů, který se vyskytuje v přírodě a není v přímé péči člověka. Za **jedince v přímé péči člověka** se považuje jedinec živočišných nebo ptačích druhů pocházející z odchovu v zajetí, který je nezaměnitelně označen nebo identifikován nesnímatelným kroužkem nebo mikročipem anebo jiným nezaměnitelným způsobem a evidován orgánem ochrany přírody. Orgán ochrany přírody je na základě písemné žádosti držitele do 30 dnů povinen takového jedince evidovat, pokud nemá důvodné podezření na nelegální původ jedince.

(zákon č.114/1992, § 3, odst.1, písm. d)

Každý, kdo se v současné době ujme péče o jedince volně žijícího druhu zvířat, který není v důsledku zranění nebo z jiných okolností schopný existence ve volné přírodě, je odpovědný za jeho zdraví a stav a je povinen zajistit péči o něj v souladu se zvláštními právními předpisy. Za takovou péči se považuje i oznámení místa nálezu obci nebo předání zvířete do záchranné stanice, anebo pokud se jedná o zvěř, mysliveckému hospodáři. Jde-li o zvíře zvláště chráněného druhu, postupuje se v souladu se zákonem č.114/1992 Sb.

(zákon č. 246/1992, § 14, odst. 6)

Bližší podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů, zejména pokud se jedná o zoologické zahrady, záchranné chovy, péči o zraněné živočichy a oprávnění k preparaci uhynulých živočichů stanoví Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(zákon č.114/1992, § 50, odst. 5)

Vyhláškou č. 395/1992 je stanoveno, že zvláště chráněné živočichy, neschopné v důsledku zranění nebo jiných okolností samostatné existence v přírodě, lze držet po dobu nezbytnou k jejich ošetření. Pokud si ošetření vyžádá dobu delší než čtyři týdny, oznámí osoba, která se živočicha ujala, tuto skutečnost příslušnému krajskému úřadu nebo příslušné správě chráněné krajinné oblasti či národního parku. (vyhláška č. 395/1992. § 16, odst. 4)

Pro zvláště chráněné živočichy neschopné v důsledku zranění nebo jiných okolností samostatné existence v přírodě, lze zřizovat stanice, ve kterých se jim poskytne potřebná péče.

(vyhláška č. 395/1992. § 16, odst. 5)

Současná legislativa se jeví jako nedostatečná o čemž svědčí i připravovaná novela zákona 246/1992 Sb. Nový návrh zákona zpřesňuje nakládání s poraněnými živočichy. V případě

schválení tohoto návrhu živočichům neschopným v důsledku zranění, nemoci nebo jiných okolností dočasně nebo trvale přežít ve volné přírodě bude možné poskytnout nezbytné ošetření. Každý, kdo se takového živočicha ujme, ho bude moci předat do záchranné stanice. Každý, kdo se ujme živočicha dočasně neschopného přežít ve volné přírodě, bude muset přijmout opatření k zamezení takových tělesných změn nebo změn chování, které by následně znemožnily jeho návrat do přírody a zapojení do volně žijící populace.

V případě, že se někdo ujme zvláště chráněného živočicha neschopného v důsledku zranění, nemoci nebo jiných okolností dočasně nebo trvale přežít ve volné přírodě, bude povinen jej bezodkladně předat k ošetření do záchranné stanice. Záchranná stanice povede evidenci přijatých zvláště chráněných živočichů a záznamy o průběhu jejich ošetření. Záchranná stanice by také měla povinnost oznámit vždy předem termín, místo a způsob vypuštění vyléčeného zvláště chráněného živočicha do volné přírody, příslušnému orgánu ochrany přírody. (Novela zákona č. 246/1992 Sb., text návrhu zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou 2008)

3.2.1 Proč jsou záchranné stanice provozovány a co je jejich cílem

Hlavním cílem záchrany zvířat v Národní síti stanic je taková péče, která povede k plnohodnotnému návratu jedince do přírody. Jedinec tak může být do přírody navrácen až poté, co je jisté, že nebude mít problémy se začleněním se zpět do volně žijící populace druhu. (FIALA 2006)

Přímý ekologický význam záchranných stanic lze spatřovat v možnosti vyléčit živočicha a navrátit ho zpět do přírody, zvláště pak u vzácných druhů, v jejichž populacích hraje každý jedinec důležitou roli. Významná je i případná možnost reprodukce těchto druhů či vytvoření chovných párů, které jsou schopné adopce a péče o mláďata vlastního druhu nebo jiných příbuzných druhů. Takto odchovaná mláďata mají větší šanci na zapojení se do divoké populace než ta, která jsou odchovaná uměle. Mláďata odchovaná i trvale handicapovanými rodiči bývají etologicky zcela normální a lze je využít buď dále v záchranných chovech, nebo také při použití vhodných metodik pro repatriaci. (PECINA 1998) Podíl činnosti záchranných stanic na ochraně populací běžně se vyskytujících druhů, považují někteří autoři za značně diskutabilní. (KÖSSL 2006)

Nepřímý ekologický význam spočívá v poznání a vypracování metodik léčení, rehabilitace, chovu, nácviku životně důležitých dovedností, ve stanovení optimální doby a způsobu vypuštění

zvířat zpět do přírody. Získané poznatky lze aplikovat i v případě příbuzných druhů, které mohou být ohrožené a u nichž jsou aktivní metody ochrany formou záchranných chovů a repatriačních chovů potřebné. Význam také spočívá v možnosti sledování či výzkumu ekologických a etologických záležitostí s ochránářským významem, například schopnosti a průběh adaptace na defekt. Dále umožňuje sledování množství škodlivin a jejich mizení v organismu podle reziduí v krvi, peří, srsti nebo vejcích u dlouhodobě chovaných jedinců. (PECINA 1998)

Záchranné stanice působí výchovně na velké množství návštěvníků. Prostřednictvím trvale handicapovaných živočichů ukazují, co nešetrné zacházení člověka s přírodou způsobuje.

Odborný výklad o negativních faktorech spolu s živými příklady postižených zvířat zanechává v návštěvníků silný dojem. (FIALA 2006)

Tento nenásilný způsob umožňuje uvědomit si fakt, že osud zvířat se od osudů lidí v ničem podstatném příliš neliší. Umožňuje poznat chování, nároky a potřeby zástupců různých druhů živočichů a naučit se je respektovat nejen v prostředí stanice pro handicap. Je to jedna z mála možností zajištění kontaktu lidí se zástupci druhů volně žijících živočichů, s nimiž se v přírodě setkávají pouze na dálku nebo vůbec ne, a která nemá žádné negativní dopady na přírodní populaci. (PECINA 1998)

3.2.2 Právní podmínky pro založení záchranných stanic

V současné legislativě není stanoveno přímo kdo může založit záchrannou stanici, není stanoveno jaké vzdělání by daná osoba měla mít, zda ukončenou základní školní docházku, středoškolské či vysokoškolské vzdělání. Stanici může založit jak fyzická tak i právnická osoba. Pokud vycházíme z toho, že chov je jakékoliv držení živočicha v zajetí, pak se vztahuje na tuto osobu definice chovatele. Podle zákona č. 246/1992 Sb. je chovatelem každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvířata, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatka, útulky, **záchranné stanice**, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech anebo pořádá svody zvířat. Dle veterinárního zákona je chovatelem každý, kdo zvíře nebo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřen se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu. (zákon č.166/1999, § 3 odst.1, písm. a), (zákon č. 246/1992, § 3, písm. k), (zákon č.114/1992, §3, odst.1, písm. s)

Osoba zakládající záchranou stanici tak musí mít dostatečné finanční možnosti na provozování stanice, musí dodržovat základní povinnosti chovatele stanovené zákonem. Označení „záchranná stanice“ v současnosti může využívat prakticky každý a jak chce. V blízké budoucnosti však možná dojde k zpřesnění. Nový návrh zákona by měl specifikovat, kdo může používat označení "záchranná stanice". Záchranou stanici podle tohoto návrhu bude možné provozovat pouze na základě rozhodnutí Ministerstva životního prostředí o povolení k provozování záchrané stanice, v rámci něhož bude stanoveno místo, kde se záchranná stanice nachází a rozsah péče, kterou může záchranná stanice poskytovat s ohledem na její vybavení a odborné zázemí. V žádosti o povolení k provozování záchrané stanice by tak musel být navržen rozsah poskytované péče a popsáno její personální, organizační a technické zajištění. Označení „záchranná stanice“ by mohl používat pouze ten, kdo by byl držitelem platného povolení k provozování stanice. Ministerstvo životního prostředí by vedlo přehled záchraných stanic a zveřejňovalo ho způsobem umožňujícím dálkový přístup. (Novela zákona č. 246/1992 Sb., text návrhu zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou 2008)

Ministerstvo životního prostředí by podle návrhu zákona mohlo z vlastního podnětu, na návrh provozovatele záchrané stanice nebo na návrh orgánu státní správy, změnit nebo zrušit povolení k provozování záchrané stanice, jestliže by se změnily nebo zanikly podmínky, za jakých bylo povolení vydáno, nebo jestliže by provozovatel záchrané stanice při péči o živočichy závažně nebo opakovaně porušoval ustanovení tohoto zákona o zvláštní ochraně druhů nebo předpisy na ochranu zvířat proti týrání. V rozhodnutí o změně nebo zrušení povolení k provozování záchrané stanice by Ministerstvo životního prostředí mělo možnost stanovit, pokud by to bylo nezbytné, způsob zabezpečení další péče o živočichy chované v záchrané stanici. (Novela zákona č. 246/1992 Sb., text návrhu zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou 2008)

Ministerstvo životního prostředí by stanovilo prováděcím právním předpisem bližší podmínky pro držení živočichů v záchraných stanicích, zejména s ohledem na možnost zapojení těchto živočichů zpět do volně žijících populací a způsob péče o živočichy. (Novela zákona č. 246/1992 Sb., text návrhu zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou 2008)

Podmínky vzniku stanice pro handicapované živočichy

Pro provozování záchrané stanice je třeba mít platná rozhodnutí příslušných orgánů ochrany přírody a státní správy myslivosti a příslušná povolení orgánů veterinární správy. Povolení orgánů ochrany přírody pro chov zvláště chráněných živočichů dle § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., souhlas státní správy myslivosti pro chov zvířete dle § 7 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., v případě zajišťování odchytu je zapotřebí doklad o absolvování odborného kurzu pro odchyt zvířat a nakládání s nimi dle zákona 166/1999 § 42 odst. 2. V záchrané stanici musí být osoba zodpovědná za provoz a odpovídající personál. Mělo by být zajištěno ošetření veterinárním lékařem (vhodná je spolupráce s veterináři se specializací na zoozvířata či malá zvířata v zájmových chovech), stanice v praxi spolupracují většinou hned s několika veterinárními lékaři. Další podmínkou je zajištění krmivové základny, je nutné mít nemovitě zázemí (pozemek, stavby). Pro stavbu stanice pro handicapovaná zvířata je vhodné místo, které je dostupné komunikací, ale zároveň je klidné, většinou je doporučováno využít pozemků mimo souvislou zástavbu. Předpokládá se vybavení dostatečným zdrojem nezávadné napájecí vody a zdrojem elektrické energie. Pro vznik záchrané stanice se nedoporučují místa v oblastech intenzivní chemizace, místa u frekventovaných silnic a tratí, silně svažité a větrné pozemky, mrazové kotliny apod. Chovatelsky i hygienicky nevhodné je zřizování záchraných stanic pro handicapované živočichy v uzavřených dvorcích s nedostatečnou výměnou vzduchu a nedostatkem světla. Tato zařízení se nesmí budovat v objektech krmivářských podniků a v objektech zemědělské velkovýroby. Souhlasný posudek orgánů hygienické služby je potřeba ke stavbě záchraných stanic pro handicapované živočichy v objektech škol a zařízení pro děti, dále také v objektech zdravotnických zařízení. Objekty stanic pro handicapované živočichy musí být vybudovány tak, aby byla dodržena hygienická ochranná pásma. Vzdálenost od objektů zdravotnických zařízení s lůžkovou kapacitou by měla být nejméně 500 metrů a vzdálenost od veřejných vodních zdrojů nejméně 100 metrů. (ALADZASOVÁ – PŘIBYLOVÁ 2005) Tento požadavek však nevychází ze současné platné legislativy.

Oplocení prostor záchrané stanice má zabezpečovat chov proti přístupu nepovolaných osob a vnikání nežádoucích druhů zvířat a stejně tak i před únikem zvířat v něm chovaných. K tomu se doporučuje plot z pletiva, z plechových nebo prefabrikátových desek zabetonovaný nebo zakopaný do země (účelem je zabránit zvířatům v podhrabání). Pletivový plot se doporučuje nahoře opatřit plechovým či plastovým pásem minimálně 0,4 m vysokým, který brání přelézání

zvířat, zejména koček. Doporučená výška plotu je kolem 1,8 m. Od obytných budov a komunikací je vhodné oddělit prostory pásmem přirozené zeleně, nejlépe výsadbou keřů a stromů v šíři alespoň 3 m. (ALADZASOVÁ – PŘIBYLOVÁ 2005)

3.3 Základní činnosti stanic

Optimalizací činností záchranných stanic se zabývá také projekt VaV – SM/6/116/05 „Vyhodnocení a optimalizace činností souvisejících se záchranou antropogenními vlivy bezprostředně ohrožených živočichů volně žijících druhů v České republice“, který podpořilo MŽP ČR. (STÝBLO 2008)

3.3.1 Péče o zvířata

Vedle péče o nalezené poraněné volně žijící živočichy stanice pečují o opuštěná či nesamostatná mláďata. Při péči o ně je nutné zajistit jejich krmení, výchovu, přípravu k samostatnému životu ve volné přírodě a vypuštění. Záchranné stanice se také podílejí na vyprošťování zvířat, která spadla do jímek, šachet, kanálů či příkopů. Pomáhají při vyprošťování jedinců zaklíněných do nejrůznějších překážek, rybářských vlasců. V zimních měsících se přidává péče o vrubozobé ptáky, kteří přimrzají k vodní hladině, přibývá případů kdy jsou hospitalizováni vyčerpaní jedinci vlivem nedostatku přirozené potravy. Do péče stanic se dostávají hibernanti a to především ježci a netopýři v důsledku přerušené hibernace. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM 2007)

Záchranné stanice jako chovatelé musí při péči o zvířata dodržovat zákonem stanovené povinnosti a to především:

- chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví,
- sledovat zdravotní stav zvířat, v odůvodněných případech jim včas poskytnout první pomoc a požádat o odbornou veterinární pomoc,
- bránit vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat a plnit povinnosti stanovené veterinárním zákonem nebo na jeho základě k zdolávání těchto nálezů nebo jiných onemocnění zvířat,

- poskytnout nezbytnou součinnost a pomoc k tomu, aby mohlo být řádně provedeno nařízené vyšetření zvířete, odběr vzorků, ochranné očkování nebo jiný odborný veterinární úkon, například fixace zvířete, předvedení zvířete v zájmovém chovu,
- podávat zvířatům léčivé přípravky, jejichž výdej je vázán na předpis veterinárního lékaře, jen se souhlasem veterinárního lékaře a podle jeho pokynů,
- zajistit, aby zvířata držená v zajetí, zejména liška, jezevec, kuna, fretka, byli ve stáří od 3 do 6 měsíců a poté vždy jednou za rok očkováni proti vzteklině; uchovávat doklad o tomto očkování po dobu nejméně 1 roku a na požádání jej předložit orgánům vykonávajícím státní veterinární dozor. (zákon č. 166/199, § 4, odst. 1, písm. a - f)

3.3.2 Záchranné transfery

Záchranné přenosy živočichů probíhají na místech, kde jim hrozí nebezpečí nebo komplikují soužití s lidmi. Přenáší se obratlovci stejně tak i bezobratlí živočichové, jednotliví jedinci ale i celé kolonie. Živočichové jsou ohroženi novostavbami, rekonstrukcemi, úpravami vodních toků nebo břehů či celkovou revitalizací, rozvojem dopravních komunikací a jinými činnostmi.

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM 2007)

V roce 2006 započal například projekt Akce žába, probíhající ve spolupráci Českého svazu ochránců přírody s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, projekt významně podpořilo Ministerstvo životního prostředí ČR. Smyslem je zmapování výskytu rizikových úseků silnic, na kterých dochází k úhynu obojživelníků při cestě za rozmnožováním. Informace slouží jako podklad pro následné zajištění těchto nebezpečných úseků. Bylo evidováno přes 250 rizikových silničních úseků. Na mapování navazují další aktivity, především pravidelné transfery obojživelníků v kritickém období. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2007b)

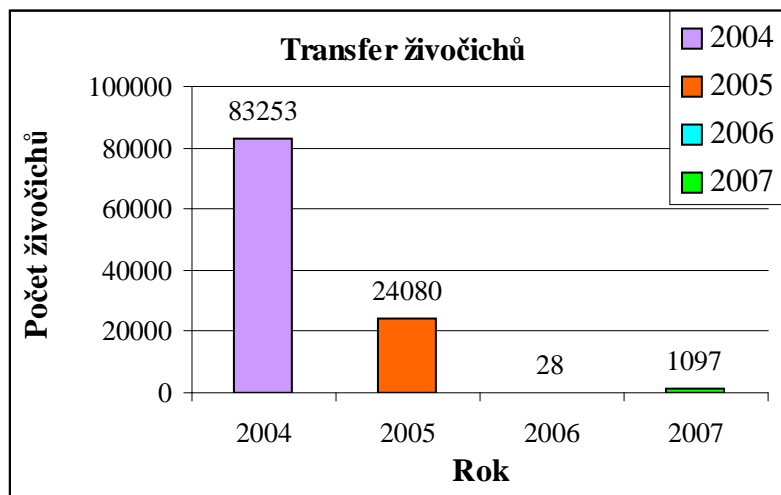
Na záchranu obojživelníků jsou budovány zábrany na tahových místech přes komunikace a jsou pořádány přenosy odchycených živočichů do míst rozmnožování. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM 2007)

Záchranné stanice provádějí také odchyt plazů na lokalitách s nežádoucím nebo problematickým výskytem a jejich přemístění do biotopu v sousedství, dále zasahují při vypouštění rybníků a stavebních úpravách vodotečí, kde je často nutný sběr a přenos měkkýšů či raků. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM 2007)

Díky transferům se podařilo zachránit mnoho živočichů, například z lokality bývalého katru v Pečkách, kde ve staré hromadě pilin, která měla být odvezena na skládku, bylo nalezeno a následně záchrannou stanicí přemístěno na 800 ks larev a kukel nosorožíka kapucínka (*Oryctes nasicornis*). (POLABSKÉ EKOCENTRUM 2004)

Celkový počet jedinců, kteří museli být stanicemi přemístěny, se v posledních letech značně liší (viz graf č. 1). Liší se i druhy živočichů, které musely být v těchto letech přemístěny. V roce 2004 byla nejčastěji transportovaným živočichem škeble říční (*Anodonta anatina*) (31527 ks), v roce 2005 ropucha obecná (*Bufo bufo*) (10899 ks), v roce 2006 to byl netopýr hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*) (17 ks), který byl nejčastěji transportovaným živočichem i v roce 2007 (525 ks). (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

Graf č. 1: Záchranné transfery živočichů v období od roku 2004 do roku 2007

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

3.3.3 Environmentální výchova a osvětová činnost

Záchranné stanice kromě samotné péče o zvířata, vyvíjí neméně důležitou činnost a to osvětovou činnost a environmentální výchovu. Dochází tak k působení na široké spektrum lidí, zvláště významné je působení na děti školního věku, které teprve získávají vztah k přírodě a k životu. Ve stanicích se jim pracovníci snaží vše přiblížit, vzbudit v nich kladný přístup k zvířatům a celé přírodě nenásilnou formou. Pro tyto činnosti jsou při záchranných stanicích zřizována ekocentra. Ekocentra ČSOP jsou zřizována základními organizacemi, popřípadě zájmovými nebo

regionálními sdruženími ČSOP, jsou základním prvkem komunikace s veřejností. Jejich posláním je tedy environmentální vzdělávání, výchova a osvěta. Mezi hlavní činnosti ekocenter dále patří spolupráce se školami, organizace akcí pro veřejnost, pořádání soutěží a exkurzí, vydávání publikací a materiálů, ekoporadenství, spolupráce se státní správou a samosprávou. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2007b)

Ekocentra ČSOP jsou akreditována ve čtyřech oblastech, podle charakteru činnosti jsou rozlišena na ekocentra osvětová, výuková, vzdělávací a poradenská.

Hlavní činností osvětových ekocenter je pořádání akcí pro veřejnost (např. Den Země, Vítání ptačího zpěvu), přednášky, výstavy a exkurze. Výuková ekocentra jsou specializována na ekovýchové výukové programy pro děti, studenty a dětské oddíly. Vzdělávací ekocentra pořádají semináře, workshopy a školení pro pedagogické pracovníky, zaměstnance veřejné správy či členy neziskových organizací. Poradenská ekocentra zodpovídají dotazy a poskytují konzultace širokému spektru klientů. Jedno ekocentrum může být akreditováno pro více činností současně. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2007b)

Součástí environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty jsou také expoziční části stanic, kde jsou umístěna zvířata s trvalým handicapem pro který nemohou být navrácena zpět do přírody. Lidé tak zde vidí následky poranění, která mnohdy vznikla v důsledku lidské činnosti. Stanice vydávají pro rozšíření povědomí o činnosti stanic a o pomoci zvířatům vlastní publikace, jsou to nejrůznější informační letáčky ale i metodiky.

3.4 Specializace a nesespecializace stanic

Některé záchranné stanice se specializují na odchov konkrétních živočichů, zaměřují se na konkrétní skupinu či skupiny živočichů (např. dravce, sovy) nebo na konkrétní druh. Specializace je v některých případech spíše vedlejší činností stanice. Například stanice přijímá všechny druhy živočichů, ale je vybavena pro některý druh daleko lépe než ostatní (např. má výběhy pro vydry), má daleko více zkušeností s odchovem daného druhu a může mu poskytnout kvalitní zázemí. Do stanice ochrany fauny v Pavlově se tak dlouhá léta dostávají téměř všechny vydry z území České

republiky. Ve specializovaných záchranných stanicích probíhají záchranné odchovy např. sovy pálené (*Tyto alba*), sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*), vydry říční (*Lutra lutra*).

Výhody a nevýhody specializace záchranných stanic lze těžko shrnout, samy stanice si ve většině případů neuvědomují, že by jejich specializace na odchov některých živočichů měla výhody nebo nevýhody technického, finančního nebo jiného směru. Výhody lze spatřovat ve vytvoření co nejlepších podmínek pro daný druh zvířete, zajištění odbornější a kvalitnější péče. Pro samotné stanice je v případě specializace výhodou možnost čerpání financí z dalších dotačních titulů.

Je zde menší finanční zátěž při vybavování stanice, stanice je lépe vybavená pro daný druh, a pokud tedy nepřijímá všechny živočichy, potřebuje celkově méně pomůcek. Nevýhodou takové to specializace může poté být nedostatek vybavení, pokud se vyskytne jiný druh zvířete.

3.5 Využívání služeb záchranných stanic

Služeb stanic využívají především běžní občané, když naleznou poraněného nebo vyčerpaného živočicha, dále to jsou hasiči, policie, městské a obecní úřady, školy, ČIŽP, podniky a veterináři. Na stanici se všichni výše uvedení obrací při nalezení živočicha, při odchytu zraněného jedince, v případě potřeby záchranného transferu, při odchytu zvířat, která utekla ze zajetí (např. exotické druhy zvířat). Zájem je také o odborné rady, konzultace a informace, přednášky, exkurze, ekovýchovu.

Nálezci poraněných či jinak handicapovaných živočichů kontaktují stanice pomocí telefonu, (buď mohou zavolat do stanice přímo nebo přes hasičský záchranný sbor či linku 112), e-mailu, osobně, velmi zřídka faxem, dále třeba přes spolupracujícího veterináře. Kontakt na záchrannou stanici lze nalézt na internetu, v propagačních letáčcích, popřípadě ho lze získat od Policie ČR nebo Městské policie, které se stanicemi často spolupracují při odchytu nalezených a poraněných zvířat.

Samy záchranné stanice občas využívají spolupráce s policií, obcí, hasiči, intenzita jejich spolupráce je různá. Spolupráce s hasiči probíhá při komplikovanějších záchranných akcích, při odchytu zvířat v těžko dostupných místech (voda apod.), při transportu živočicha. Záchranné stanice občas potřebují využít jejich techniku (např. žebřík, plošinu), dalším důvodem spolupráce je předávání informací občanům. Spolupráce se státní i městskou policií je využívána při

odchytech převážně exotických zvířat (hadi, želvy, papoušci aj.), pro předávání informací pro občany, občas je také nutná asistence policie.

Spolupráce mezi záchrannými stanicemi

Záchranné stanice také spolupracují s ostatními stanicemi z důvodu řešení prostoru, výměny živočichů, probíhá vzájemná spolupráce při oznámení nalezeného zraněného živočicha, ale i vzájemná spolupráce v oblasti výživy a léčby živočichů, konzultace se záchrannou zvířat, která v dané stanici ještě nebyla a v případech kdy je potřeba většího počtu lidí (složitá zásahy).

Vzájemnou spoluprací se zlepšuje celková poskytovaná péče o zraněná zvířata. Spolupráce také umožňuje předání trvalých handicapů využitelných pro další chov do jiné stanice. Rozšiřuje možnosti navracení živočichů do přírody a zefektivňuje osvětovou činnost.

Některé stanice se specializují na určitý druh živočichů, proto mohou poskytnout kvalitnější a odbornější péči danému druhu. Jejich územní působnost bývá širší, v některých případech i celorepubliková.

Spolupráce s orgány ochrany přírody

Záchranné stanice úzce spolupracují s orgány ochrany přírody v oblasti povolení, výjimek, financí, rozhodnutí, konzultací, právního poradenství, výskytu druhů na lokalitách z důvodu případné adopce či vypouštění živočichů do přírody, posudků, péče o zabavené živočichy.

Orgány ochrany přírody pomáhají stanicím například s rozšiřováním informací pro obyvatele, nově i při přípravách projektů pro čerpání peněz z Evropských fondů.

Záchranné stanice a občané

Občané kontaktují záchranné stanice pro handicapované živočichy asi nejčastěji, když naleznou poraněného nebo vyčerpaného zvířecího jedince. Množí se, ale i případy, kdy je lidé kontaktují, protože se jim nějaký živočich zabydlel na půdě, ve větrací šachtě či jiné části domu a oni si s ním nevědí rady.

Tito živočichové často obtěžují obyvatele hlasitým hlukem, znečišťováním okenních parapetů a prostorů půd trusem. Většinou se jedná o živočichy, kteří v přirozených podmínkách obývají nejrůznější dutiny ve starých vykotlaných stromech. V nich si staví svá hnízda (kavky, sýkorky) nebo zakládají tzv. mateřské kolonie (netopyři). Problémy nastávají také při stavbě, rekonstrukci

či zateplování staveb, kdy je nutné přestěhovat dané jedince. (LEMBERK 2006) Zvláště pokud se jedná o zvláště chráněné živočichy (např. netopýry), protože jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích včetně uhynulých jedinců. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotopy. (zákon č. 114/1992, § 50 odst. 1)

Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla. (zákon č. 114/1992, § 50, odst. 2)

Ochrana dle zákona 114/1992 Sb. se nevztahuje na případy, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodu hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého. V těchto případech je ke způsobu a době zásahu **nutné předchází stanovisko orgánu ochrany přírody**, pokud nejde o naléhavý zásah z hlediska veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti nebo bezpečnosti leteckého provozu. V tomto stanovisku orgán ochrany přírody může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos živočichů. To však neplatí pro druhy silně a kriticky ohrožené. (zákon č. 114/1992, § 50, odst. 3) (zákon č. 114/1992, § 50, odst. 4)

Fyzické a právnické osoby jsou povinny při provádění zemědělských, lesnických a stavebních prací, při vodohospodářských úpravách, v dopravě či energetice postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému zraňování živočichů nebo ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky. Orgán ochrany přírody uloží zajištění či použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama. (zákon č. 114/1992, § 5, odst. 3)

3.6 Postup při nálezu zraněného živočicha

Pokud v přírodě nalezneme poraněného živočicha volně žijícího druhu je nejlépe zavolat záchrannou stanici pro handicapované živočichy, kde dostaneme podle konkrétní situace profesionální radu, zda daný živočich vůbec potřebuje pomoc. Pokud ale nemáme možnost zavolat do záchranné stanice můžeme se řídit obecnými doporučeními ohledně toho jaká zvířata potřebují pomoc. Tyto rady můžeme nalézt na nejrůznějších informačních letáčcích, které stanice sami vydávají, můžeme je také najít na internetových stránkách jednotlivých záchranných stanic.

V případě nalezení nějakého zvířete je nejdříve nutné zvážit, zda nalezené zvíře opravdu potřebuje pomoc - jedná se především o případy nalezených mláďat, která se často dostávají do záchranné stanice, aniž by pomoc potřebovala. Stanice jsou tak mnohdy zbytečně zatěžovány. Pokud usoudíme, že dané zvíře potřebuje naši pomoc, musíme zvážit, zda se ho pokusíme odchytit sami, zda to není příliš nebezpečné a zda na to máme fyzické síly. V případech kdy je odchyt pro nás příliš nebezpečný nebo náročný je nutné zavolat do nejbližší stanice a pak vyčkat někde nedaleko poraněného zvířete do příjezdu kvalifikovaných osob. Je také potřeba zvážit zda zvíře naším neodborným zásahem neutrpí další poranění, neodborný zásah může zvířeti ublížit. Pokud si tedy lidé nejsou jisti, zda zvířeti ještě více neublíží, je na místě, aby kontaktovali záchrannou stanici a požádali o odbornou pomoc.

Kdy poznáme že ptačí mláděte potřebuje pomoc

O ptačí mládě se dále staráme pokud je viditelně zraněné nebo nemocné, podchlazené nebo promoklé, pokud v jeho blízkosti nalezneme mrtvé rodiče či sourozence. V případě, že nalezneme neopeřené mládě mimo hnízdo a nemůžeme ho vrátit zpět nebo v případě kdy už je mládě opeřené, ale hrozí mu bezprostřední nebezpečí například ve formě aut, psů, koček, dětí, kdy ho nemůžeme umístit mimo toto nebezpečí. Pomoc bude také pravděpodobně potřebovat mládě nekrmivých ptáku jako je bažant, koroptev, křepelka, husa, kachna či labuť pokud nikde v jeho blízkosti nejsou vidět rodiče. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2007a)

Kdy potřebuje savčí mládě pomoc

Pomoc potřebují pouze mláďata, která zmateně pobíhají a vydávají hlasité zvuky, jsou viditelně zraněná či mláďata stromových savců jako je veverka, plch, která nalezneme na zemi. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2007a)

Zraněný či nemocný ježek se pozná podle toho, že se obtížně pohybuje, je malátný, nemá obranné reakce (při dotyku rukou nenaježí bodliny, nestočí se do klubíčka), popřípadě kašle a má výtok z nosu. Mohou být také vidět otevřené rány, ježek může krváčet. Podvyživený dospělý ježek váží méně jak 600g, na úspěšné přezimování potřebuje dosáhnout hmotnosti 600 až 700 g, k zimnímu spánku se ukládá až během října v závislosti na počasí. Nejsnazší způsob jak transportovat ježka do záchranné stanice je za použití papírové krabice. (POKORNÁ 2005)

Jaké druhy zvířat by se lidé neměli sami pokoušet odchytit a proč

Každý případ nalezeného živočicha je naprosto jiný a je potřeba ho řešit individuálně, vždy je dobré předem zatelefonovat a poradit se o konkrétním případě s odborníky. Většinu běžně nacházených zvířat mohou lidé odchytit, pokud jim odborníci poradí jak. Obecně by se ale asi neměli sami bez konzultace snažit odchytit nic, protože často může nejen zvíře ublížit lidem ale i lidé zvířeti a často lidé sbírají zvířata zbytečně (ježci, malí zajáci, pěvci a sovy apod.). Tomu všemu se dá zabránit pokud nejdříve zavolají a až pak konají. Situace ale může být kritická (např. zvíře na silnici), kdy jediné řešení jak zvíře zachránit, je zasáhnout hned.

Obecně se tedy nedoporučuje odchyťovat:

- a) očividně nemocné či nakažené živočichy,
- b) živočichy, u kterých si lidé nejsou jisti, že jejich odchyt zvládnou,
- c) zvířata, která lidé bezpečně nepoznají,
- d) exotická zvířata,
- e) živočichy, kteří nejsou evidentně zranění,
- f) mláďata,
- g) nebezpečné druhy a druhy živočichů, které mohou být nebezpečné svými vlastnostmi (nebezpečné druhy stanoví vyhláška č. 75/1996 Sb. Ministerstva zemědělství, kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat).

Mezi tyto druhy patří například:

- dravci a sovy - brání se zobákem a pařáty,
- netopýři - hrozí kousnutí (riziko lze omezit použitím rukavic)
- šelmy (liška, kuna, vydra) - mohou přenášet vzteklinu
- veškerá zvířata větší velikosti (např. srna)
- brodiví ptáci (čápi, volavky) – mají velmi nebezpečný zobák
- labutě – mají obrovskou sílu v křídlech a jsou schopny zlomit i ruku.

3.7 Druhová skladba přijatých živočichů a příčiny přijetí

Příčiny přijetí volně žijících zvířat do záchranných stanic jsou již několik let více méně stejné. Většina případů se ve stanicích ocitá vinou člověka a jeho činností. Především jde o jedince poraněné po střetu s dopravním prostředkem, častá jsou také zranění způsobená elektrickým proudem, ptáci pak často končí s těžkými poraněními. Nejčastěji tak dochází k popáleninám jedné nohy a křídla. Objevují se případy úmyslného poškozování člověkem, do stanic se tak následně dostávají zvířata postřelená, přiotrávená či chycená do železných pastí. Do záchranných stanic se dostávají zvířata osiřelá. Mnohdy se tak do stanice dostávají domněle osiřelá zvířata, která lidé odeberou z přírody s dobrým úmyslem jim pomoci, tato zvířata však lidskou péčí nepotřebují. (FIALA 2006)

Druhová skladba přijatých živočichů je velice pestrá, do záchranných stanic se dostávají jak obojživelníci tak i plazi, hojně jsou zastoupeni ptáci a savci.

Z ptáků jsou to například kos černý (*Turdus merula*), labuť velká (*Cygnus olor*), rorýs obecný (*Apus apus*), kavka obecná (*Corvus monedula*). Ze savců jsou to například netopýr hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*), netopýr ušatý (*Plecotus auritus*), srnec obecný (*Capreolus capreolus*), ježek západní (*Erinaceus europaeus*) a ježek východní (*Erinaceus concolor*).

3.7.1 Odchyt poraněných zvířat

Odchyt handicapovaných živočichů provádí pověření zaměstnanci záchranné stanice, při odchytu občas spolupracují s hasičským záchranným sborem či s Policií ČR nebo s Městskou policií.

Kurzy na odchyt zvířat

Kurzy na odchyt zvířat většina záchranných stanic neabsolvuje. Kurzy, které se v České republice pořádají jsou spíše teoretické, praktické kurzy pro zaučení nikde neexistují. Proto je pro záchranné stanice prospěšné spolupracovat s jinými stanicemi a tam sbírat teorii. Praxi se musí naučit každý sám.

Případné kurzy, které dotázané stanice absolvovaly nejsou zaměřeny ani tak na odchyt živočichů, ale spíše na chov (Chovatel cizokrajných a oblíbených zvířat) popřípadě manipulaci se zvířaty. Kurz na manipulaci se zvířaty se koná pouze na Veterinární univerzitě v Brně a ČZU v Praze, vyučovaná teorie je vhodná spíše pro hasiče, policii a odchytové služby.

K odchytu zvířat se používají různé pomůcky a zařízení, jejich využívání se však velice liší stanici od stanice. Hlavním způsobem odchytu je stále ruční odchyt.

Pomůcky a zařízení k odchytu živočichů

Rukavice, síť vrhací, síť dlouhá, síť ornitologická, odchyťová tyč, odchyťová klec, distanční narkotizační technika, motorový člun, kanoe, chytací sklopy, podběrák, vysoké holiny brodivé, horolezecké vybavení, svítilny.

Vysoké osobní nasazení při odchytu a využití některých pomůcek dokumentují fotografie pořízené při odchytu labutí v příloze č. 3 – fotografie č. 1, 2 a 3.

Distanční narkotizační technika

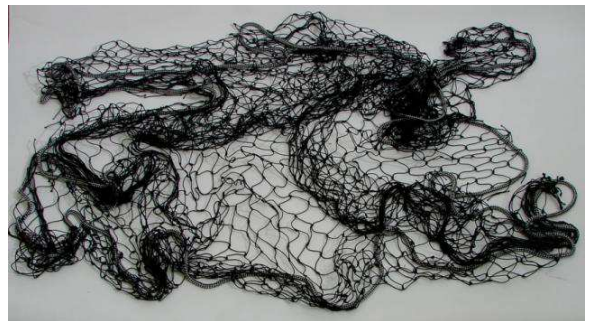
Její použití se uplatní při náročných odchytech, dotázané stanice ji však v praxi moc nepoužívají. Využívají se například foukačky Teledart B11 pro menší druhy zvířat (vhodné např. pro malé šelmy, velké ptáky) a Telinject SET 516 na velké savce. Ve stanici kde se tato distanční narkotizační technika využívá, ji pracovníci stanice využijí pětkrát až desetkrát ročně.

Distanční technika Teledart B11

(WILDVETS 2008)

Síť vrhací

(ATOMVET 2008)

Ochranné rukavice

(ATOMVET 2008)

3.8 Živočichové přijatí do záchranných stanic

Do záchranných stanic se dostávají ročně tisíce handicapovaných živočichů, toto množství má tendenci se rok od roku zvyšovat. K zvyšování pravděpodobně přispívá člověk, tím jak rozvíjí své aktivity, dále se také toto číslo navyšuje jistě proto, že lidé jsou v současné době lépe informováni o existenci a činnosti záchranných stanic než před pár lety, rozvíjející se informovanost obyvatel přináší větší zájem o živočichy.

Do záchranných stanic se dostávají často mláďata, která jsou opuštěná, osiřelá, předčasně vylétlá, vypadlá, mláďata vyspělá ale nesamostatná, poraněná, zbytečně odchycená, mláďata pocházející z ohrožených nebo zničených hnízd, vykácených stromů.

Dospělí jedinci se dostávají do záchranných stanic pro handicapované živočichy z důvodu nějaké otravy, vysílení či vyhladovění, poranění (fraktury končetin, pokousání či jiná zranění způsobená jiným živočichem, postřelení, zranění způsobená zemědělskou, zahradní nebo lesní technikou, zranění způsobená automobilovou nebo vlakovou dopravou, zranění způsobená elektrickým zařízením, zranění po nárazu na překážku atd). (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

Druhová skladba přijatých handicapovaných jedinců je velmi pestrá, do stanic se dostávají jak běžně se vyskytující druhy tak i druhy zvláště chráněné. Kromě původních druhů se do záchranných stanic pro handicapované živočichy dostávají také živočichové zavlečení a exotičtí. V největším počtu se do záchranných stanic dostávají ptáci - jejich počet značně převyšuje i počty přijatých savců. Ptáků bylo za období od roku 2003 do roku 2007 přijato 28517 jedinců, u savců to bylo 13564 jedinců, což je značný rozdíl (přehled počtu přijatých živočichů do záchranných stanic Národní sítě nabízí tab. č. 1). Počty přijatých obojživelníků a plazů popřípadě bezobratlých nebo ryb se zdají být k takto velkým počtům ptáků a savců zanedbatelné. Tím ovšem nemyslím, že by se jim neměla věnovat stejně kvalitní péče a pozornost.

Záchranné stanice pro handicapované živočichy si vedou evidence o přijatých živočiších.

Záchranné stanice Národní sítě Českého svazu ochránců přírody svou evidenci rok od roku rozvíjí, dá se tak dohledat proč a kdy byl daný živočich přijat, jak dlouho trvala jeho léčba, a mnoho jiných potřebných údajů.

Tab. č. 1: Přehled počtu přijatých živočichů v Národní síti od roku 2003 do roku 2007

Rok 2003		Rok 2004	
skupina	počet přijatých [ks]	skupina	počet přijatých [ks]
obojživelníci	25	obojživelníci	4
plazi	32	plazi	60
ptáci	5397	ptáci	5558
savci	2478	savci	2473
celkem	7932	celkem	8095

Rok 2005		Rok 2006*	
skupina	Počet přijatých [ks]	skupina	Počet přijatých [ks]
obojživelníci	11	obojživelníci	4
plazi	88	plazi	51
ptáci	6470	ptáci	4976
savci	3381	savci	1977
celkem	9950	celkem	7008

* údaje vyhodnoceny bez dat ze stanice Jinonice

Rok 2007	
skupina	Počet přijatých [ks]
bezobratlí	300
ryby	1
obojživelníci	150
plazi	97
ptáci	6116
savci	3255
celkem	9919

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

Nejčteněji přijímané druhy živočichů jsou za období od roku 2003 do roku 2007 téměř stejné (přehled nejčteněji přijímaných živočichů nabízí tab. č.2).

Kos černý (*Turdus merula*) byl v roce 2006 i 2007 nejčastěji přijímán z důvodu nějakého zranění nebo byla přijímána jeho nalezená mláďata. V roce 2006 bylo 107 jedinců přijato z důvodu poranění a 93 mláďat. Nejčtenější zranění v roce 2006 byla způsobena pokousáním či jiným poškozením jiným živočichem, tato zranění představovala 52 případů.

Labuť velká (*Cygnus olor*) v roce 2006 byla často přijímána z důvodu vysílení či vyhladovění, tyto příčiny představují 139 jedinců. Dalším důvodem pro přijetí byla zranění, ta tvořila celkem 110 případů, často šlo o zranění způsobená nárazem na překážku, elektrickým zařízením či

zranění způsobená přimrznutím. V roce 2007 se do záchranných stanic dostávali jedinci poranění a jedinci odchytení (důvodem pro odchyt bylo např. znečištění jedince ropnými látkami).

Z důvodu vysílení bylo přijato pouze 18 jedinců.

U poštolky obecné (*Falco tinnunculus*) v roce 2006 byla přijímána nejčastěji mlád'ata (497 jedinců) a dále jedinci poranění (440 jedinců). Šlo často o mlád'ata osiřelá či opuštěná, předčasně vylétlá, vypadlá. Ze zranění převládala zranění způsobená elektrickým proudem, dopravou, časté byly také různé fraktury končetin neznámého původu. V roce 2007 byla přijímána z důvodu poranění a mlád'ata, kdy šlo především opět o mlád'ata vypadlá a osiřelá či opuštěná. Značná část poranění byla způsobena elektrickými zařízeními, kdy došlo k popálení jedinců. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

Tab. č. 2: Přehled nejvíce přijímaných živočichů do záchranných stanic Národní sítě za období od roku 2003 do roku 2007

Rok 2003		Rok 2004	
druh	počet	druh	počet
Poštolka obecná	861	Ježek západní	864
Ježek západní	801	Poštolka obecná	825
Káně lesní	522	Ježek východní	499
Rorýs obecný	402	Káně lesní	438
Netopýr rezavý	362	Rorýs obecný	400
Labuť velká	345	Labuť velká	385
Ježek (blíže neurčen)	295	Kos černý	304
Kachna divoká	266	Netopýr hvízdavý	220
Kos černý	263	Jiříčka obecná	191
Ježek východní	246	Netopýr rezavý	191

Rok 2005		Rok 2006*	
druh	počet	druh	počet
Poštolka obecná	1103	Poštolka obecná	1014
Ježek západní	1036	Ježek západní	737
Netopýr hvízdavý	772	Káně lesní	386
Káně lesní	460	Labuť velká	347
Ježek východní	448	Rorýs obecný	338
Labuť velká	410	Netopýr rezavý	243
Rorýs obecný	357	Srnec obecný	213
Kos černý	330	Kos černý	210
Srnec obecný	293	Kalous ušatý	189
Netopýr rezavý	213	Jiříčka obecná	179

* údaje vyhodnoceny bez dat ze stanice Jinonice

Rok 2007	
druh	počet
Ježek západní	1071
Poštołka obecná	1031
Netopýr hvízdavý	716
Káně lesní	438
Rorýs obecný	435
Kos černý	342
Rak říční	300
Labuť velká	284
Jiříčka obecná	259
Ježek východní	254

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

3.9 Živočichové navrácení zpět do přírody

Druhová skladba zvířat která se podaří navrátit zpět do přírody je velice široká. Porovnáním živočichů, které se daří v největších počtech navrátit do přírody za období od roku 2003 do roku 2007, je patrné, že na prvních dvou místech se v průběhu celého období objevuje poštołka obecná (*Falco tinnunculus*) od roku 2003 do roku 2007 se podařilo záchranným stanicím vrátit 2725 jedinců tohoto druhu, ve velkých počtech se také daří každoročně vracet labuť velkou (*Cygnus olor*), ježka západního (*Erinaceus europaeus*) nebo káně lesní (*Buteo buteo*). První desítkou živočichů, které se daří v hojných počtech vracet zpět do volné přírody, se za celé období příliš neliší, druhy živočichů jsou až na malé výjimky stále stejné, dochází spíše k jejich posunu v žebříčku četnosti. Pokud ovšem porovnáme také procenta navracených živočichů z celkového počtu přijatých, nemůžeme říci, že druhy s největším počtem vypuštěných jedinců se daří nejlépe navracet. Například u poštołky obecné se procento navracených jedinců pohybuje okolo 56 %, u káně lesní je návratnost ve většině případů menší jak 40 % pohybuje se okolo 37 %, zatímco u netopýra hvízdavého (*Pipistrellus pipistrellus*) je návratnost téměř 84 %. Velké návratnosti se dosahuje také u kachny divoké (*Anas platyrhynchos*) ta se pohybuje ve sledovaném období okolo 79 % a u jiříčky obecné (*Delichon urbica*) téměř 78 %. Další porovnání druhů, počtů vypuštěných jedinců a jejich celkové návratnosti nabízí níže zpracovaný přehled v tab. č. 3, kde jsou uvedeny první desítky nejčetněji vypouštěných živočichů za každý rok z období od roku 2003 do roku 2007.

Tab. č. 3: Přehled nejvíce navracených živočichů zpět do přírody za období od roku 2003 do roku 2007

Každá část obsahuje deset živočichů, které se podařilo navrátit v největším množství zpět do přírody bez ohledu na celkovou návratnost, která je zde také uvedena pro dokumentaci toho, že velké množství navracených živočichů ještě neznamená, že je navracena většina jedinců, kteří se do záchranných stanic dostanou.

Pro posouzení efektivnosti je využíván pojem návratnost, čímž se v tomto případě myslí relativní vyjádření počtu vypuštěných jedinců z celkového počtu přijatých jedinců téhož druhu či skupiny.

Rok 2003			Rok 2004		
Druh živočicha	vypuštěno [ks]	Návratnost [%]	Druh zvířete	vypuštěno [ks]	Návratnost [%]
Poštolka obecná	455	53	Poštolka obecná	453	55
Ježek západní	332	41	Ježek západní	353	41
Netopýr rezavý	274	76	Rorýs obecný	274	69
Labuť velká	239	69	Labuť velká	248	64
Rorýs obecný	236	59	Ježek východní	216	43
Kachna divoká	221	83	Káně lesní	175	40
Káně lesní	216	41	Netopýr hvízdavý	175	80
Kos černý	152	58	Kos černý	170	56
Jiříčka obecná	122	79	Netopýr rezavý	169	88
Netopýr hvízdavý	121	83	Jiříčka obecná	147	77

Rok 2005			Rok 2006*		
Druh živočicha	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]	Druh živočicha	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]
Netopýr hvízdavý	710	92	Poštolka obecná	577	57
Poštolka obecná	653	59	Ježek západní	285	39
Labuť velká	312	76	Labuť velká	272	81
Ježek západní	298	29	Rorýs obecný	215	64
Rorýs obecný	254	71	Netopýr rezavý	209	87
Kos černý	192	58	Jiříčka obecná	140	78
Káně lesní	170	37	Káně lesní	119	38
Kachna divoká	166	83	Kos černý	117	56
Netopýr rezavý	143	67	Kalous ušatý	107	57
Holub skalní	128	66	Kachna divoká	101	72

* údaje vyhodnoceny bez dat ze stanice Jinonice

Rok 2007		
Druh živočicha	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]
Poštołka obecná	587	57
Netopýr hvízdavý	568	79
Ježek západní	470	44
Rak říční	300	100
Rorýs obecný	287	66
Jiříčka obecná	200	77
Kos černý	179	52
Labuť velká	176	62
Kachna divoká	156	78
Káně lesní	136	31

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

Důvod přijetí do stanice

Můžeme se podívat blíže proč byli jedinci, které se podařilo navrátit zpět do záchranné stanice přijati. Například u poštolky obecné, kterou se daří v hojných počtech navracet zpět do volné přírody s návratností přibližně 56 %, byla v roce 2006* nejčastěji do záchranných stanic přijímána její mláďata (440 jedinců), z toho bylo vyspělých nesamostatných mláďat 55 jedinců a předčasně vylétlých 121 jedinců. Dalším důvodem pro přijetí byla nějaká poranění (93 jedinců). Nejčastější zranění byla způsobena dopravou především auty (34 jedinců), dále to byla zranění způsobená po nárazu na překážku (12 jedinců), různá pohmoždění a naražení (12 jedinců). Méně zranění bylo způsobeno elektrickými zařízeními, vlaky, jinými zvířaty a jinými způsoby u nichž nejsou zcela známé příčiny. Důvodem pro přijetí poštolky obecné bylo také vysílení, transfery, odchvy, odchovy a jiné důvody. V roce 2007 byly důvody obdobné; nejvíce se do stanic dostávala opět mláďata, jedinci různě poranění a vysílení. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

*údaje vyhodnoceny bez dat ze stanice Jinonice

Pokud porovnáme návratnost jednotlivých skupin živočichů, je patrné, že ptáci a savci mají za celé sledované období od roku 2003 do roku 2007, nižší návratnost, která je ale vcelku vyrovnaná bez velkých výkyvů (přehled nabízí tab. č. 4). Nižší návratnost je také ovlivněna zraněními se kterými se ptáci a savci do záchranných stanic dostávají. Jsou to mnohdy závažnější zranění způsobená automobilovou dopravou, elektrickými zařízeními. Závažná zranění jako jsou těžké

fraktury končetin, vnitřní zranění, popálená křídla a běháky. To vše snižuje pravděpodobnost, že zvíře bude navraceno zpět do volné přírody. Vyšší návratnosti ve sledovaném období dosahují plazi a obojživelníci, ale jsou zde patrnější větší výkyvy návratnosti. Výkyvy hodnoty návratnosti mohou být způsobeny celkovým množstvím těchto živočichů. U menšího souboru (počtu jedinců) se změna návratnosti projeví snáze než u velkého souboru. U těchto skupin živočichů nedochází také tolik ke zraněním, která by snižovala jejich možnost návratu zpět do přírody, do záchranných stanic se dostávají jedinci odchycení po pádu do jímek, jedinci odchycení na zahradách jako problémoví atd..

Pokud porovnáme celkovou návratnost všech živočichů v jednotlivých letech, dojdeme k závěru, že celková návratnost je téměř konstantní, pohybuje se od 52 % do 54 %. Návratnost je tedy za celé sledované období nadpoloviční, což svědčí o dobré a kvalitní péči, která je živočichům poskytována.

Tab. č. 4: Přehled vypuštěných živočichů zpět do přírody za období od roku 2003 do roku 2007

Rok 2003			Rok 2004		
Skupina	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]	Skupina	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]
obojživelníci	18	72	obojživelníci	3	75
plazi	28	93	plazi	51	85
ptáci	2930	55	ptáci	3053	55
savci	1185	56	savci	1181	48
celkem	4161	52	celkem	4288	53

Rok 2005			Rok 2006*		
skupina	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]	Skupina	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]
obojživelníci	5	45	obojživelníci	3	75
plazi	54	61	plazi	44	86
ptáci	3656	57	ptáci	2798	56
savci	1587	47	savci	936	47
celkem	5302	53	celkem	3781	54

* údaje vyhodnoceny bez dat ze stanice Jinonice

Rok 2007		
Skupina	Vypuštěno [ks]	Návratnost [%]
bezobratlí	300	100
ryby	1	100
obojživelníci	149	99
plazi	63	65
ptáci	3232	53
savci	1565	48
celkem	5310	54

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

3.10 Úhyn zvířat

Mnoho živočichů se do záchranných stanic dostane ve značně zbědovaném stavu, který je tak vážný, že zvířata v průběhu léčby uhynou nebo musí být utracena osobou k tomu oprávněnou. Nejvyšší úhyn živočichů byl ve sledovaném období od roku 2003 do roku 2007 zaznamenán v roce 2003, kdy dosáhl 34 % (podrobný přehled nabízí tab. č.5). V dalších letech došlo k poklesu, mírný nárůst v roce 2006 může být lehce zkreslen, protože nebyla zahrnuta data z jedné záchranné stanice, toto případné zkreslení však nepovažuji za nijak významné. Nižší úhyn je pravděpodobně způsoben stále se zlepšující prací záchranných stanic, dochází ke zkvalitňování celkové péče, stanice jsou postupně lépe vybavovány odchytovými pomůckami a technickými zařízeními, celkové zázemí pro zvířata se stále zlepšuje.

Nejvyšší úhyn je v celém sledovaném období od roku 2003 do roku 2007 zaznamenán u ptáků, úhyn tvoří téměř jednu třetinu všech přijatých ptáků. Ptáci se do záchranných stanic dostávají s těžkými zraněními, která jsou mnohdy tak rozsáhlá, že i přes tu nejlepší péči, kterou jsou stanice schopny jim poskytnout, svá zranění nepřezijí. Mezi závažná poranění, která končí úhynem nebo utracením živočichů patří rozsáhlá popálení od elektrických zařízení, kdy jsou popálena křídla a běháky, dále to jsou vnitřní zranění způsobená automobilovou a vlakovou dopravou či vzniklá po nárazu na nějakou překážku. K úhynu dochází také pokud jsou zvířecí jedinci příliš vyhladovělí a zesláblí, nemocní nebo kombinací dalších faktorů.

Menší úhyn ve sledovaném období je u obojživelníků a plazů, ti se do stanice nedostávají s tak závažnými poraněními, která by končila jejich smrtí. Nízký počet uhynulých jedinců u plazů a obojživelníků se odvíjí od celkového menšího množství jedinců, které se vůbec do stanice

dostane, jejich nízké procento uhynulých jedinců se odvíjí od lehčích zranění, se kterými do stanice přichází.

Z celkového množství 2786 jedinců, kteří jsou zahrnuti do kategorie uhynulých, v roce 2007 muselo být utraceno 589 jedinců, zbylý počet přirozeně uhynul. Utraceni museli být 2 plazi, 471 ptáků a 116 savců. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

Tab. č. 5: Přehled uhynulých živočichů v období od roku 2003 do roku 2007

Do přehledu jsou zahrnuti jedinci, kteří přirozeně zemřeli nebo museli být utraceni.

Rok 2003			Rok 2004		
Skupina	Uhynulo [ks]	[%]	Skupina	Uhynulo [ks]	[%]
obojživelníci	3	12	obojživelníci	0	0
plazi	1	3	plazi	4	7
ptáci	1799	34	ptáci	1774	32
savci	703	33	savci	594	24
celkem	2506	34	celkem	2372	29

Rok 2005			Rok 2006*		
Skupina	Uhynulo [ks]	[%]	Skupina	Uhynulo [ks]	[%]
obojživelníci	0	0	obojživelníci	1	25
plazi	8	9	plazi	1	2
ptáci	1997	31	ptáci	1587	32
savci	790	23	savci	519	26
celkem	2795	28	celkem	2108	30

* údaje vyhodnoceny bez dat ze stanice Jinonice

Rok 2007		
Skupina	Uhynulo [ks]	[%]
bezobratlí	0	0
ryby	0	0
obojživelníci	1	1
plazi	5	5
ptáci	2024	33
savci	756	23
celkem	2786	28

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

3.11 Zvířata vyžadující následnou trvalou péči

Většina handicapovaných živočichů, kteří vyžadují následnou trvalou péči patří mezi ptáky a savce, v menší míře to jsou také obojživelníci a plazi. Pokud se podíváme na jednotlivé počty trvale handicapovaných živočichů za období od roku 2003 do roku 2005 (tab. č. 6) vidíme, že nejvyšších hodnot dosahují ptáci. Za tyto tři roky se jejich počet postupně snížil stejně tak se snížilo celkové procento všech handicapovaných živočichů, které pokleslo až na 3 %, což můžeme vnímat jako kladný jev. Tito jedinci nemohou být navraceni zpět do přírody, ve většině případů utrpěli tak závažná poranění, která by jim nedovolila ve volné přírodě přežít (ulovit potravu, utéci před predátorem). Jsou to jedinci, kteří utrpěli úraz například elektrickým zařízením, v těchto případech bývají vážně poškozena popálením křídla a běháky, dále to jsou jedinci s jinými poškozeními končetin, poškozením zobáku či jiných částí těla, jedinci ochrnutí. V některých případech může být trvalým poškozením imprinting na člověka, který hrozí především u mláďat. Takovéto jedince se nedoporučuje vypustit zpět do přírody. Trvale handicapovaní jedinci zůstávají ve stanici či jsou převedeni do jiných chovů. Pokud zůstanou ve stanici, stanice musí na jejich chov vynaložit určité peněžní náklady, což přináší stanicím další starosti se zabezpečením dostatečného financování stanic. Stanicím zařazeným v Národní síti stát dotuje náklady přibližně jen z jedné šestiny (2,5 milionu korun), zbytek si na svojí činnost musí stanice sehnat z jiných zdrojů – rozpočtů krajů, obcí a především z darů jednotlivců. (STÝBLO 2007) V některých stanicích je možné na trvalé handicapy přispět určitou finanční částkou formou adopce případně jinou formou.

Tab. č. 6: Přehled počtu trvale handicapovaných živočichů

Rok 2003			Rok 2004		
Skupina	Počet handic. [ks]	[%]	Skupina	Počet handic. [ks]	[%]
obojživelníci	0	0	obojživelníci	1	33
plazi	4	13	plazi	0	0
ptáci	444	8	ptáci	319	6
savci	54	3	savci	53	2
celkem	502	7	celkem	373	5

Rok 2005		
Skupina	Počet handic. [ks]	[%]
obojživelníci	0	0
plazi	0	0
ptáci	304	5
savci	28	1
celkem	332	3

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

Ponechat zvíře v chovu lze v případech, kdy se jedná o:

- trvalé následky úrazu či nemoci zjistitelné objektivním veterinárním vyšetřením či testem,
- poruchy vtištění, vadné návyky (potravní specialisté atd.),
- jedince narozené chovnému páru v zajetí,
- jedince importované ze zahraničí,
- jedince dlouhodobě držené v zajetí (zde je nutné individuální posouzení každého případu).

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Trvalé handicapy

Trvalým handicapem se rozumí zvíře, které pro fyzické či psychické následky zranění, nemoci či nesprávné péče není schopno plnohodnotně žít v přírodě, je trvale handicapováno. Jeho další přežívání nesmí být spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením.

Trvalé handicapy lze využít:

- k sestavování chovných párů k odchovu vzácných druhů nebo k péči o odložená mláďata z přírody,
- k ekologické výchově a expozici,
- ke studiu chování a projevů daného druhu,
- k výuce dalších pracovníků stanic pro handicapované živočichy, učňů chovatelských oborů a studentů odborných škol,
- k chovatelskému vyžití zájemců z řad veřejnosti či pracovníků stanice pro handicapované živočichy a podobných zařízení,
- k dalším vhodným činnostem (sokolnické ukázky atd.). (ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Stanice pro handicapované živočichy může vyčlenit maximálně 25 % chovatelského zařízení k umístění trvalých handicapů. Trvale handicapovaná zvířata mají být chována v podmínkách co nejblížejších podmínkám v zoologických zahradách. (ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Trvale handicapovaným jedincům je nutné umožnit:

- dostatek pohybu dle možností,
- přítomnost odpovídajícího partnera či skupiny stejného druhu dle potřeb,
- dostatek pestrého plnohodnotného krmiva,
- veterinární a preventivní péči dle potřeb a stavu,
- ubikaci velikostně a vybavením odpovídající potřebám daného druhu.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Usmrcení trvale handicapovaného zvířete může nařídít pouze veterinární lékař v souladu s platnými právními předpisy.

Není vhodné:

- chovat trvalé handicapy bez ochrany před predátory,
- chovat trvale handicapované dravce, sovy a krkavcovité pěvce trvale vázané na posedu bez tzv. proletovacího lanka nebo volného pouštění alespoň 1x za dva dny,
- bezdůvodně omezovat potřeby trvalých handicapů na prostor, krmiva a veterinární péči.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Adopční a záchranné chovy

Stanice pro handicapované živočichy sestavují chovné páry z trvale handicapovaných a jiných vhodných zvířat. Sestavení páru má přednost před expozičními záměry.

Chovné páry se sestavují za tímto účelem:

- záchranný chov chráněných druhů naší fauny dle pokynů Ministerstva životního prostředí, u zvířete i Ministerstva zemědělství. Tyto odchovy jsou začleněny do záchranných programů tam, kde jsou tyto již zpracovány. Nakládání s odchovanými jedinci se řídí pokyny ministerstev,

- adopční chov - u běžně se vyskytujících druhů slouží hnízdící páry i samotní hnízdně vyladěni jedinci jako adoptivní rodiče pro přijímaná mláďata. Těmto párům i jednotlivcům se podkládají ta mláďata, která nelze podložit adoptivním rodičům v přírodě. Jako adoptivní rodiče mohou sloužit jedinci stejného či příbuzného druhu. U příbuzných druhů je třeba vyvarovat se vzniku chybného vtištění. U savců lze jako adoptivní matky použít i samice, které sice nelaktují, ale jsou ochotny mládě vodit a komunikovat s ním.

Veškeré chovné páry musejí být evidovány a jejich odchovy nezaměnitelně označeny. Krevní testy na určení paternity se provádějí dle pokynů Ministerstva životního prostředí.

U záchranných odchovů ve stanicích pro handicapované živočichy je cílem návrat mláďat do přírody. Proto by měly být nejméně 2/3 odchovů dány k dispozici pro vypuštění. Zbytek slouží k dalšímu chovu, popřípadě k jiným vhodným účelům.

Veškeré chovatelské záměry stanice pro handicapované živočichy musí být v souladu s celkovým posláním stanice. Pro chov nelze vyčlenit víc než 25 % chovatelského zařízení, pokud nejde o specializovanou odchovnou stanicí pro dané druhy. Chovatelské aktivity nesmějí ohrozit primární poslání záchranné stanice. (ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Možnost adopce zvířat

V některých záchranných stanicích je možné adoptovat živočichy, je to jedna z možností jak zabezpečit standardní a kvalitní péči zvířatům, která zůstanou natrvalo ve stanici. Zároveň se tak pomůže i zvířatům, která se léčí a jsou připravována na vypuštění, neboť na jejich léčbu zbude více finančních prostředků.

Pokud si někdo vybere v záchranné stanici nějaké zvíře a přispěje na jeho celoroční krmení určenou finanční částkou, obdrží adopční list nebo certifikát sponzora trvale handicapovaného živočicha. Na základě adopčního listu a darovací smlouvy se lidé stanou na rok adopčními rodiči. Jméno darujícího je poté uvedeno na tabulce u voliéry daného zvířete popř. uváděno (se souhlasem darujícího) v seznamu rodičů, jež je poskytován médiím, otisknut ve výroční zprávě či uveden na www stránkách. Finanční částka zahrnuje přibližně roční náklady na krmení zvířete. To nadále zůstává ve stanici, ale je krmeno za peníze dárce. Tím se vlastně šetří finanční prostředky stanice, které mohou být využity na stavbu a opravu výběhů. Po uplynutí jednoho roku adopce vyprší a je možné ji opět obnovit.

Adopční příspěvky se v jednotlivých stanicích mírně liší. Například adopční příspěvky na káně lesní (*Buteo buteo*) jsou přibližně 2000 Kč až 2200 Kč, na kunu skalní (*Martes foina*) 1400 Kč až 1500 Kč. Pro představu o výši adopčních příspěvků je níže doplněna tabulka č. 7 s uvedenými vybranými druhy a jejich ročními náklady z jedné vybrané stanice. Další druhy a výše adopčního příspěvku na krmení jsou uvedeny v příloze č. 1. (ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM 2008), (ZÁCHRANNÁ STANICE VOLNĚ ŽIJÍCÍCH ZVÍŘAT – ZELENÉ VENDOLÍ 2008), (ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY ANIMALS LIBŠTÁT 2008)

Tab. č. 7: Finanční příspěvky na krmení na jeden rok

Živočich	Kč	Živočich	Kč	Živočich	Kč
Čáp bílý	2200	Moták pochop	2000	Stehlík obecný	500
Jestřáb lesní	2000	Pěnkava obecná	500	Strakapoud velký	800
Káně lesní	2200	Poštolka obecná	1100	Tchoř tmavý	1400
Kos černý	500	Puštík obecný	1100	Včelojed lesní	3000
Krkavec velký	1200	Sova pálená	1100	Výr velký	2000
Kuna skalní	1400	Sovice sněžná	2000	Želva nádherná	500
Labuť velká	2000	Srnec obecný	3000	Želva řecká	500

(ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY ANIMALS LIBŠTÁT 2008)

„Živočichové přežívající za každou cenu“

Nabízí se otázka zda ponechávat všechny druhy handicapovaných živočichů, kteří se do záchranné stanice dostanou a které nelze již vrátit zpět do volné přírody. Zda dále odchovávat všechny jedince běžně se vyskytujících druhů a druhů nepůvodních (psík mývalovitý, muflon obecný) s těžkými zraněními. Nebylo by lepší ponechávat od těchto druhů jedince pouze lehce handicapované? Svůj význam má jistě odchováání jedinců zvláště chráněných i s těžšími handicapy („živočichy přežívající za každou cenu“), kdy každý odchovaný jedinec může být důležitý pro záchranu druhu. U takovýchto jedinců je nutné opravdu svědomitě zvážit zda daného živočicha už utratit či ne.

Jenom kriticky ohrožených živočichů se do záchranných stanic v roce 2007 dostalo 354 (konkrétní druhy a počty uvádí tab. č. 8), podstatná část těchto živočichů vyžadovala záchranný transfer, dalším důvodem jejich přijetí byla různá zranění a to především různé fraktury končetin.

Ne všechny tyto živočichy se však podařilo zachránit, někteří sami uhynuli a pár jedinců muselo být utraceno.

Tab. č. 8: Přehled přijatých kriticky ohrožených živočichů v roce 2007

Rok 2007					
Kriticky ohrožené druhy	Počet [ks]	Kriticky ohrožené druhy	Počet [ks]	Kriticky ohrožené druhy	Počet [ks]
Bukáček malý	4	Orel mořský	3	Sokol stěhovavý	6
Luňák červený	2	Orel skalní	3	Užovka podplamatá	1
Luňák hnědý	3	Orlovec říční	2	Vodouš rudonohý	1
Netopýr brvitý	2	Ostralka štíhlá	2	Zmije obecná	11
Netopýr černý	7	Rak říční	300	Želva bahenní	1
Netopýr velký	1	Raroh velký	5		
Celkem přijatých	354				

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA 2008)

3.12 Podmínky pro úspěšné navrácení zvířat zpět do přírody

3.12.1 Technické zázemí

Vlastní vybavení stanice pro handicapované živočichy:

- izolace pro nemocná či z nákazy a nakažení podezřelá zvířata (schválená příslušnou krajskou, resp. městskou veterinární správou),
- potřebné množství voliér a komor pro ptáky,
- potřebné množství klecí na šelmy (lišky, kuny...),
- ohrádka pro srnčí s přístřeškem či stájkou,
- boxy na zajíčky,
- výběh pro labutě s přístřeškem, případně s vodní plochou,
- zimoviště pro ježky,
- chytací a manipulační náčiní (sítě, sklopky apod.), transportky,
- sklady a přípravná krmiv,
- odchovna či "sklad" živého krmiva,
- posedy pro dravce a sovy v rehabilitačním výcviku,
- ubikace pro trvalé handicapy, adopční páry a chovné páry,

- proletovací voliéra pro rehabilitaci ptáků,
- vypouštěcí zařízení,
- lékárnička pro první pomoc zvířatům, místo pro veterinární ošetření,
- vybavení pro čištění a zajištění průběžné dezinfekce,
- kafilerní box na kadávery a odpad živočišného původu,
- místnost pro personál a sociální zařízení.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Vybavení a prostory pro zvířata mají:

- poskytovat zvířatům ochranu před nepříznivými klimatickými vlivy a riziky ohrožujícími jejich zdraví a umožnit jim přirozený odpočinek a řádnou péči o ně,
- poskytovat prostředí a systém chovu přiměřené k zachování pohody, reprodukce a zdraví zvířat,
- poskytnout volnost pohybu zvířete s přihlédnutím k jeho druhu a kategorii a v souladu s dosavadními zkušenostmi a vědeckými poznatky, aby nebyla omezována způsobem, který by vedl k jeho zbytečnému strádání nebo zranění,
- umožnit podávat zvířatům podle jejich druhu, věkové kategorie, hmotnosti, fyziologických a etologických nároků, nároků na zachování zdraví a podle požadovaného využití nezávadné krmivo a nápoje; vybavení a technologie krmení nemají ovlivnit ani složení a kvalitu krmiv,
- zabránit, aby byla zvířatům podávána krmiva nebo nápoje způsobem, který by mohl vést k jejich strádání, poranění nebo onemocnění. Těmto požadavkům musí odpovídat i přístup zvířat ke krmivům a k nápojům v časovém intervalu podle jejich fyziologických potřeb,
- je nutno zamezit poruchám chování, vzájemnému napadání a následnému poranění zvířat z nedostatku prostoru nebo jeho přeplňování.

Použité materiály konstrukcí staveb a vybavení, s nimiž mohou zvířata přijít do styku, nesmí být pro ně zdravotně závadné a mají být vhodné pro důkladné čištění a dezinfekci.

Pro zajištění bezpečnosti zvířat mají být všechny prvky a části vybavení pro jejich ustájení konstruovány a udržovány tak, aby se nevyskytovaly ostré okraje či hrany nebo výčnělky, jež by mohly zvířata zranit, není možné použít ostnatého drátu.

Ubikace u vodních toků musí zvířatům dát možnost skrýt se při vzestupu hladiny, všechny by měly být zabezpečeny proti predátorům a škodlivým hlodavcům, veškeré stavby by neměly být ohroženy padajícími stromy při polomech.

Použitý materiál musí vzdorovat běžným klimatickým vlivům. V ubikacích se nesmí držet nadměrná vlhkost, musí být větratelné a zvířatům umožnit pobyt na slunci (platí pro venkovní klece a výběhy). Ubikace pro rehabilitaci a dlouhodobý (resp. trvalý) chov musí poskytnout zvířatům dostatek podnětů k činnosti a k přirozeným projevům. Je nutné zajistit, aby se zvířata co nejméně nudila.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Ubikace

Zvířata v záchranných stanicích pro handicapované živočichy by měla být umístěna v odpovídajících ubikacích. Za ty se například pro čápy a volavky velkých druhů považují komory a voliéry (určené pro léčbu) o rozměrech nejméně 5 x 3 x 2,5 m s několika bidly, která mohou být umístěna i těsně nad zemí. Pro rehabilitaci a zimování jsou vhodné voliéry nejméně 7 x 5 x 3 m s bidly v protilehlých rozích (zejména pro čápy černé a volavky).

Pro zimování čápů černých (*Ciconia nigra*) jsou nutná vyhřívaná zimoviště, zejména u stanic v horských oblastech. Pro expozici a chov u nelétajících jedinců lze používat i výběh s plotem nejméně 1,5 m vysokým, jinak je vhodná voliéra o rozměrech nejméně 5 x 10 x 3 m (pro 2 čápy nebo 4 volavky), nutný je bazének o ploše nejméně 2 m² a o hloubce 0,3 - 0,6 m.

Pro vybavení ubikací je vhodné použít bidla z přírodních větví nebo dřevěných tyčí o průměru 30 - 60 mm, v léčebných komorách v počtu do 3, u ostatních přibližně v počtu 3 - 6.

Ubikace musí chovaným ptákům poskytovat možnost úkrytu před přímým sluncem, silným deštěm, sněžením a větrem. Vhodným povrchem v ubikacích je písek, drcená kůra, u expozic i tráva. Bazének je vhodný betonový s přívodem vody a odtokem do kanalizace či žumpy, sklon břehu by měl být do 30°, na břehu lze použít umělou travu. Zimoviště pro teplomilné je vhodné vytápět na 5 - 15 °C, dno by mělo být omyvatelné (beton, dlažba, PVC aj.), měl by zde být umístěn bazének či nádoba na vodu, bidla. Zimoviště by mělo být osvětleno min. 8 hodin denně denním nebo přiměřeným umělým světlem. (ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

3.12.2 Veterinární ošetření a následná péče

Každé zvíře přijaté do záchrané stanice by mělo být nejdéle do 12 hodin od přijetí vyšetřeno veterinárním lékařem. Toto doporučení se nevztahuje pouze na zvířata zjevně zdravá, vyproštěná z nevhodných míst (zálety rorýsů do bytů apod.), kde je žádoucí co nejrychlejší vypuštění.

Nově přijatá zvířata by měla být v izolačním režimu po stanovenou dobu prostorově i provozně oddělena od ostatních zvířat umístěných ve stanici, další poskytování veterinární péče se řídí platnými právními předpisy.

U stavů ohrožujících bezprostředně život zvířete (silné krvácení, prochladnutí, krajní vyhladovění, silné napadení mouchami apod.) poskytne pracovník první pomoc, resp. základní ošetření a neprodleně zajistí péči veterinárního lékaře. Ošetření poraněného živočicha dokumentuje fotografie č. 4 obsažená v příloze č. 3, kde je zachycen detailní pohled na zažívání jícnu. Bohužel ne všechny živočichy se podaří zachránit a pro zjištění příčiny uhynutí je někdy nutná pitva, fotografie č. 5 obsažená v příloze č. 3 dokumentuje pitvu kormoránů.

Je-li indikováno utracení zvířete, musí být veterinární lékař uvědomen ihned po přijetí zvířete. Zdravotní stav každého vypuštěného zvířete (kromě okamžitého vypuštění při příjmu) by měl posoudit ošetřující veterinární lékař. (ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Podávat zvířeti bez souhlasu veterinárního lékaře veterinární léčiva a přípravky s výjimkou těch, které jsou volně v prodeji, provádět krvavé zákroky, pokud nejsou prováděny osobou odborně způsobilou (za tyto zákroky se nepovažují například paznehtářské úkony), je považováno za týrání zvířat. (zákon č. 246/1992, § 4, písm. i)

Veterinární lékař není ve většině případů zaměstnancem záchrané stanice, v rámci jedné stanice bývá dohodnuta spolupráce s jedním ale i třeba pěti veterináři. Veterináři nejsou stálými zaměstnanci stanice z důvodu nedostatku financí, spolupráce s více veterináři je volena pro zajištění dostupnosti ošetření prakticky po dobu dvaceti čtyř hodin denně, i pro odbornou specializaci jednotlivých veterinářů na určité druhy zvířat. Záchrané stanice se v případě potřeby obrací také na veterinární kliniku nebo VFU Brno či na jiné specialisty.

Dlouhodobě chovaným zvířatům bude poskytnuta preventivní péče. Ta zahrnuje zejména:

- ochranu proti zevním i vnitřním parazitům,
- u dotčených druhů očkování proti infekcím (provádí veterinární lékař),
- preventivní bakteriologické vyšetření trusu u masožravců a vodních ptáků,
- dle potřeby podávání vitamínů a minerálních látek,
- desinfekce, desinsekce, deratizace ubikací dle potřeby.

V evidenci přijatých zvířat vede vedoucí stanice nebo ošetřující veterinární lékař záznamy o všech veterinárních a preventivních zákrocích.

Provoz izolace se řídí platnými právními předpisy (veterinárním zákonem). (ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Hygienická a protinákazová opatření v záchranných stanicích

Základním protinákazovým opatřením ve stanicích je zřízení karanténní části.

Karanténou je myšleno dočasné, provozně a místně oddělené umístění zvířat podezřelých z nákazy zvířat nebo zvířat podezřelých z nakažení (specifikováno níže), v jehož průběhu se provádějí preventivní, diagnostické, popřípadě i léčebné úkony k ochraně před zavlečením nebo šířením nákaz zvířat. (zákon č. 166/1999, § 3, odst. 1, písm. i)

Zvířata podezřelá z nákazy zvířat jsou zvířata, u nichž se projevují klinické příznaky vyvolávající podezření, že jde o určitou nákazu zvířat, anebo zvířata, o nichž je podle výsledků vyšetření nutno mít za to, že jsou podezřelá z určité nákazy zvířat. (zákon č. 166/1999, § 3 odst. 1, písm. g)

Zvířata podezřelá z nakažení jsou zvířata, u nichž se neprojevují klinické příznaky vyvolávající podezření, že jde o určitou nákazu zvířat, o nichž však lze mít za to, že přišla přímo nebo nepřímo do styku s jejím zdrojem. (zákon č. 166/1999, § 3, odst. 1, písm. h)

Stanice jsou vybaveny karanténními boxy, kam lze nově přijaté jedince umístit, počty boxů v jednotlivých stanicích jsou různé, ve vybraných dotázaných stanicích se jejich počet pohyboval od čtyř až do deseti boxů. Karanténní části jsou zhotoveny z různých materiálů od dřeva po kov či plast, jednotlivé materiály mají své přednosti pro které byly zvoleny. Přehled materiálů, které se využívají pro karanténní části ve stanicích, jejich přednosti a použití pro nášlapovou plochu či

obklady uvádí tab. č. 9. Délka karantény v těchto stanicích je určena dle potřeby po konzultaci s veterinárním lékařem; obvykle stanovená délka je deset dní až jeden měsíc.

Tab. č. 9: Přehled materiálů využívaných pro karanténní části záchranných stanic

Materiály použité pro karanténní části záchranných stanic	Přednosti daného materiálu	Používá se pro
Dřevo	Cena, dostupnost, přírodní materiál	Obklady / nášlapová plocha
Cetris (cementotřískové desky)	Pevnost, odolnost proti povětrnostním vlivům, mrazu a plísním	Obklady
Dlažba	Omyvatelnost, dezinfekce	Obklady / nášlapová plocha
Keramika	Omyvatelnost	Obklady
Plast	Snadná dezinfekce i údržba	Obklady / nášlapová plocha
Písek	Cena	nášlapová plocha
Kov	Cena, dostupnost, přírodní materiál	Obklady

(CIDEM Hranice, a.s., divize CETRIS 2008)

Dále jsou ve stanici dodržována běžná hygienická opatření. Voliéry a ostatní místa jsou drženy v čistotě, jsou dezinfikovány popřípadě deratizovány, používají se ochranné pomůcky, při vyhlášení nakažové situace v okolí se používají dezinfekční rohože. Dalším protinakažovým opatřením je například očkování proti vzteklině.

3.12.2.1 Metody odchovu

Stanice využívají různé metody odchovu zvířat, metody zaměřené na dokrmování mláďat, metody, které se snaží dostat zvíře zpět do kondice a připravit ho na návrat.

V praxi se využívají tyto metody:

- a) dokrmení savce domácím zvířetem (např. kuna-kočka)
- b) dokrmování ptáků handicapovaným jedincem (např. holub)
- c) násilné krmení do doby než zvíře začne přijímat potravu samo
- d) adopce, tam kde to lze (pěvci, dravci, kachny)
- e) pěstounská péče (dravci a sovy)
- f) metoda přípravy v rozlétávací voliére a výuka lovu či hledání potravy
- g) volný let

3.12.2.2 Izolace

Izolace zvířat je důležitou částí péče zvláště u mláďat a zvířat, která budou vrácena zpět do přírody, což by měla být většina jedinců, kteří se do záchranné stanice dostanou. U těchto jedinců není žádoucí, aby si zvykli na člověka na jeho blízkou přítomnost. Hrozí zde také nebezpečí imprintingu na člověka u mladých jedinců. Takovéto jedince pak není možné vrátit zpět do přírody.

Zvířecí jedinci jsou proto drženi v izolaci, která by měla snížit toto riziko.

Izolace je přizpůsobena druhu živočicha a typu jeho zranění.

Návštěvy zvířete v kotci, voliére či boxu by měly být minimální, pouze za účelem krmení a nezbytným úklidem. Péči o živočichy umístěné v izolaci zajišťuje až na výjimky pouze jeden ošetřovatel, tím se omezí kontakt živočicha s více lidmi na které by si mohlo zvyknout. Stejně tak jako jsou návštěvy izolovaných zvířat omezeny, měla by být i manipulace s nimi co nejmenší. Jejich pobyt ve stanici by měl být omezen na minimum nezbytného času, proto jsou zvířata vypuštěna co nejdříve po zotavení.

3.12.2.3 Příprava na návrat zpět do přírody

Přípravou na vypouštění se rozumí uvedení zvířete do takového fyzického a psychického stavu, aby bylo zcela zdravé a nepoškozené a žádné zjizvitelné překážky mu nebránily zapojit se plnohodnotně do života v jeho přirozeném prostředí. (ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Předpoklady vypuštění zvířete do jeho přirozeného prostředí:

- fyzické zdraví bez následků úrazu či nemoci,
- pohoda (welfare) se zachovanými přirozenými vzorci chování, bez vadných návyků a vtištění,
- schopnost opatřovat si potravu,
- schopnost reagovat na jedince svého druhu a komunikovat s nimi,
- schopnost hájit si teritorium a žít v něm,
- schopnost příslušně reagovat na své přirozené nepřátele,
- schopnost přizpůsobit se klimatickým podmínkám v místě a čase vypuštění,
- schopnost pečovat o svá mláďata.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Nelze vypustit:

- jedince s přetrvávajícími následky úrazů a onemocnění, nedoléčené, ve špatné kondici,
- jedince s „chybným vtištěním“, vadnými návyky a ochočené,
- jedince žijící dlouhodobě v zajetí,
- jedince nedostatečně připravené na plnohodnotný život v přírodě,
- ptáky s vadným opeřením,
- jedince tažných druhů v době, kdy se u nás nevyskytují,
- jedince druhů a poddruhů u nás nežijících a mezidruhové křížence,
- jedince, kteří v přírodě bez zjistitelných důvodů napadli člověka,
- potravní specialisty, kteří prokazatelně opakovaně lovíli drůbež či holuby,
- jedince, kteří ztratili vlivem nesprávného způsobu chovu strach ze svých přirozených predátorů,
- jedince s prokazatelně sníženou vitalitou,
- nedostatečně vyspělá a nesamostatná mláďata, nejedná-li se o adopci do hnízd volně žijících ptáků,
- uměle odchované samce přežvýkavců, uměle odchovaná prasata divoká a uměle odchované šelmy (s výjimkou kunovitých).

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Prostředí, kde k vypuštění dojde, musí:

- být odpovídající potřebám příslušného druhu,
- být součástí areálu výskytu populace daného druhu,
- zajistit možnost uživit se a přežít danému jedinci.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Například ježky je vhodné vypouštět zpět na místo nalezení, pokud je toto místo nevhodné, musí být vypuštěn na nejbližší vhodné lokalitě. Vhodným místem jsou větší neudržované zahrady, sady, křovinatý terén a listnaté či smíšené lesy. U zahrad do kterých je ježek vypouštěn je důležité, aby měly takové ploty, které snadno zdolá, jinak by byl na zahradě uvězněn. Nikdy by také neměl být vypouštěn do okolí frekventovaných silnic. Vhodnou dobou pro vypouštění ježků, kteří přezimovali v záchrané stanici je polovina dubna až května. Počasí by mělo být teplé, s průměrnými teplotami neklesajícími pod 5 °C a bez deště. (POKORNÁ 2005)

Prostředí k vypuštění nesmí:

- být bezprostředně ohroženo lidskou činností (stavba, chemizace, odlesnění, zatopení apod.),
- být plně obsazeno populací daného druhu v době odchovu mláďat,
- být ohroženo nákazami na daný druh přenosnými (vzteklina, tularémie apod.) s vyhlášenými zdlavacími opatřeními nebo botulismem,
- být ve stavu plošné deratizace nebo ve stavu bezprostředně předcházejícím či následujícím ošetření pesticidy,
- být využíváno k intenzivnímu chovu zvěře (při vypouštění příslušného predátora),
- sloužit k chovu hospodářských zvířat - drůbežárny, chovné rybníky apod., opět u predátorů,
- být hustě osídlené lidmi u druhů, které nežijí synantropně.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Nedoporučuje se vypustit:

- lovné druhy zvěře méně než 2 týdny před zahájením lovecké sezóny,
- dotčené druhy zvířat tak, aby vznikl rozpor se zákonem č. 115/2000 Sb., o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy,
- hrabavé ptáky, zajíce a sudokopytníky do polí těsně před sklizní či v průběhu žní,
- studenokrevné a bezobratlé za mrazů,
- labutě na vodní nádrž těsně před výlovem,
- ježky a netopýry v době, kdy volně žijící populace hibernují.

(ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ 2005)

Způsoby přípravy zvířat na vypuštění zpět do volné přírody:

- a) metoda přípravy v rozlétávací voliére a výuka lovu či hledání potravy
- b) volný let
- c) adopce živočichů rodičům ve volné přírodě
- d) lov přirozené potravy
- e) umístění do prostorné voliéry či výběhu
- f) metoda sokolnické přípravy,
- g) postupné osamostatňování (např. veverka)

4 Závěr:

Záchranné stanice pro handicapované živočichy jsou zřizovány po celém územím České republiky. Jejich účelem je pomoci zraněným nebo jinak handicapovaným živočichům a navrátit je zpět do jejich přirozeného prostředí. Jejich účelem rozhodně není hromadění těchto jedinců ve stanicích, proto jakmile je jedinec v dobrém stavu a kondici je navrácen co nejrychleji zpět do volné přírody. Ne všechny jedince je možné navrátit zpět do volné přírody, někteří jedinci musí zůstat v záchranné stanici, protože mají nějaký handicap ať už fyzický nebo psychický, který by jim neumožnil plnohodnotný život a dostatečnou šanci na přežití. Proto nelze vypustit jedince s chybným vtištěním, s vadnými návyky, ochočené, ani jedince s přetrvávajícími následky úrazu či onemocnění či jedince nedoléčené. Záchranné stanice jedincům, které nelze z nejrůznějších příčin navrátit do přírody, poskytují péči, která jim umožní dožít pokud možno plnohodnotným životem. Tito jedinci jsou pak využíváni k dalším účelům. Jedním z těchto účelů je využití trvale handicapovaných jedinců v expozičních částech záchranných stanic. V expozičních částech stanic pak mají návštěvníci šanci seznámit se s živočišnými druhy, které v naší přírodě žijí, které by velice pravděpodobně v přírodě sami nikdy neviděli, zde mají možnost si je zblízka prohlédnout a dozvědět se něco o jejich potřebách. Dále se zde návštěvníci dozvědí, proč se sem tyto živočichové dostali, co jejich zranění způsobilo a na vlastní oči vidí důsledky zranění, která mnohdy vznikla lidskou aktivitou. Lidé si tak lépe uvědomí jak se sami k přírodě chovají. Tuto činnost a využití trvale handicapovaných živočichů shledávám velice důležitou, zároveň se také domnívám, že je to velice dobrý a účinný způsob, jak upozornit na některé problémy. Trvale handicapované živočichy lze také využít k odchovu vzácných druhů či pro odchov adoptovaných mláďat. Z péče která je poskytována trvale handicapovaným živočichům a z jejich chovu lze odvodit důležité poznatky o jejich životě a tyto poznatky lze případně dále aplikovat na druhy příbuzné, o kterých poznatky chybí. Tuto činnost shledávám rovněž přínosnou.

V dnešní rozvíjející se lidské společnosti, kdy dochází k průmyslovému rozvoji, stavebnímu, dopravnímu a mnoha jiným, tím také dochází k narušování přirozených biotopů živočichů. Rozvíjející se lidské aktivity přináší volně žijícím živočichům bohužel poranění, která mnohdy končí smrtí nebo trvalým handicapem. Záchranné stanice se snaží zmírnit negativní dopad na přírodu, tím že navrací uzdravené, životaschopné jedince zpět do volné přírody, podporují tím populace daných druhů a genofond volně žijících živočichů. Záchranné stanice přijmou

každoročně tisíce živočichů a vzhledem k tomu, že celková návratnost živočichů se pohybuje od 52 % do 54 %, nadpoloviční návratnost živočichů jistě není zcela zanedbatelná. Přesto, že se kvalita a intenzita péče o živočichy liší stanici od stanice, konstantní návratnost, ale i úhyn který se od roku 2003 snížil z 34 % na 28 % v roce 2007, svědčí o určité kvalitě poskytované péče. Přesto, že by se někomu mohl zdát úhyn živočichů okolo 30 % velký, je třeba si uvědomit s jak těžkými zraněními se tyto živočichové do záchranných stanic dostávají. Závažná zranění způsobená elektrickým proudem, automobilovou dopravou jsou mnohdy tak rozsáhlá, že živočichové uhynou v průběhu léčby ve stanici nebo musí být utraceni. Úroveň záchranných stanic, které nejsou v Národní síti nemohu zcela dobře posoudit, protože data z těchto stanic jsem neměla k dispozici. Vzhledem k tomu, že většina dotázaných odborníků ze záchranných stanic (dotázány byly vybrané stanice spadající pod Národní síť Českého svazu ochránců přírody, ale i mimo ní) cítí potřebu stanovení pojmu záchranné stanice a jejich práv a povinností v zákoně, je třeba tyto stanice posuzovat zvlášť stanici od stanice. Mezi těmito záchrannými stanicemi je mnoho na dobré úrovni, ale jsou mezi nimi i takové, jejichž kvalita je na nízké úrovni. O tom, že by bylo potřeba rozlišit stanice které poskytují handicapovaným živočichům určitou standardní péči a stanovit základní pojem záchranné stanice, svědčí i návrh zákona, č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, jenž zatím prošel Poslaneckou sněmovnou. Většina stanic se snaží celkovou poskytovanou péči živočichům neustále zlepšovat, zkvalitňovat poskytované zázemí, zajistit dobré lékařské ošetření. Tyto snahy by mohly v budoucnu zvýšit procento živočichů, které se daří navracet zpět do volné přírody a zároveň by mohly snížit procento jedinců, kteří uhynou.

Použitá literatura:

ANONYMUS: Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání (návrh zákona schváleného Poslaneckou sněmovnou)

Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&T=184>, cit. 29.01. 2008.

ANONYMUS: Zákon č. 114/1992 Sb. České národní rady o ochraně přírody a krajiny (ve znění pozdějších předpisů)

Dostupné z:

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_number1=114/1992&PC_8411_l=114/1992&PC_8411_pi=100&PC_8411_ps=10#10821, cit. 15.01.2008.

ANONYMUS: Zákon č. 246/1992 Sb. České národní rady na ochranu zvířat proti týrání (ve znění pozdějších předpisů)

Dostupné z:

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_number1=246/1992&PC_8411_l=246/1992&PC_8411_ps=10#10821, cit. 15.01.2008.

ANONYMUS: Zákon č. 166/1999 Sb. Parlamentu České republiky o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon) (ve znění pozdějších předpisů)

Dostupné z:

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_number1=166/1999&PC_8411_l=166/1999&PC_8411_ps=10#10821, cit. 15.01.2008.

ANONYMUS: Vyhláška č. 395/1992 Sb. Ministerstva životního prostředí České republiky, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ve znění pozdějších předpisů)

Dostupné z:

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_number1=395/1992&PC_8411_l=395/1992&PC_8411_ps=10#10821, cit. 15.01.2008.

ALADZASOVÁ - PŘIBYLOVÁ V., 2005: Doporučení ústřední komise pro ochranu zvířat: Provozování stanic pro handicapovaná zvířata a podobných zařízení. - Ministerstvo zemědělství ČR, Praha: 28 s.

ATOMVET: Atomvet s.r.o. - Rentgenové a ultrazvukové přístroje, narkotizační zbraně
<http://www.atomvet.cz/cz-imbilizace-odchytove-vybaveni-v10/>, cit. 29.01.2008.

CIDEM Hranice, a.s., divize CETRIS: Základní vlastnosti cementotřískových desek CETRIS
Dostupné z: http://www.cetris.cz/pdf/PPP_CZ_02.pdf, aktualizováno 11.06.2007, cit. 31.01.2008.

ČESKÝ NADAČNÍ FOND PRO VYDRU: Informace o stanicích.
Dostupné z: <http://otter.trebone.cz/index.php?categoryid=44>, cit. 20.02.2008.

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY: Český svaz ochránců přírody
Dostupné z: <http://www.csop.cz/>, cit. 27.01.2008.

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY, 2007a: Rádce pro řešení problémů ochrany přírody a krajiny. - Český svaz ochránců přírody: 47 s.

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY, 2007b: Výroční zpráva 2006. - Český svaz ochránců přírody - Ústřední výkonná rada: 43 s.

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM: Český svaz ochránců přírody Vlašim
Dostupné z: <http://www.csopvlasim.cz/stanice/adopce.php>, aktualizováno 24.02. 2008, cit. 24.02. 2008.

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY VLAŠIM, 2007: Výroční zpráva 2006 Českého svazu ochránců přírody Vlašim. - Podblanické ekocentrum: 56 s.

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY – ÚSTŘEDNÍ VÝKONNÁ RADA, Evidence,
[předáno na CD, 2008].

FIALA O., 2006: Národní síť stanic pro handicapované živočichy. - Ochrana přírody roč. 61/ č.
10: s. 295 - 297.

KÖSSL R. 2006: O smyslu záchranných stanic. – Krasec č. 3/1: s. 17.

Dostupné z: <http://www.krasec.cz/files/KRASEC3.pdf>, cit. 20. 02. 2008.

LEMBERK V., 2006: Bydlí s námi v našich domech. - Pardubický kraj, Pardubice: 10 s.

MAKOŇ K., Fotografie, [e-mail], odesláno 17.02.2008.

STÝBLO P., 2008: Záchranné stanice pro handicapované živočichy. – Veterinární lékař roč. 6/č.
1: s.38 – 41.

STÝBLO P., 2007: Záchranné stanice pro handicapované živočichy. - Veterinární lékař roč. 5/č..
4: s.131 – 133.

PECINA P., 1998: Význam stanic pro záchranu handicapovaných živočichů. - Národní síť stanic
pro zraněné a handicapované živočichy (zvláštní příloha Časopisu ochránců přírody): s. 0.

POKORNÁ Z., 2005: Ježci. - Veronica, Brno: 40 s.

POLABSKÉ EKOCENTRUM, [2005]: Výroční zpráva 2004 – Stanice pro handicapované
živočichy, [předáno na CD].

WILDVETS: Cerbatanas de teleinyección

<http://www.wildvets.com/teledart/Precios%20Cerbatana%20Teledart%202007.pdf>,

aktualizováno 15.01.2008, cit. 01.02.2008.

ZÁCHRANNÁ STANICE VOLNĚ ŽIJÍCÍCH ZVÍŘAT – ZELENÉ VENDOLÍ: Zelené Vendolí - Záchraná stanice.

Dostupné z: http://www.sweb.cz/zelene.vendoli/saving_pro.html, cit. 02.02.2008.

ZÁKLADNÍ ORGANICAZE ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY ANIMALS LIBŠTÁT, Záchraná stanice pro handicapované živočichy Libštát, cit. 07.02.2008.

Dostupné z: <http://www.sweb.cz/libstat.zachranna.stanice/>

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Výše finančních adopčních příspěvků na krmení na jeden rok

Příloha č. 2: Telefonní kontakty na záchranné stanice Národní sítě

Příloha č. 3: Fotografie

Fotografie č. 1 – odchyt labutí

Fotografie č. 2 – odchyt labutí

Fotografie č. 3 – odchyt labutí

Fotografie č. 4 – sešívání jícnu

Fotografie č. 5 – pitva kormoránů

Příloha č. 1: Výše finančních adopčních příspěvků na krmení na jeden rok

V tabulce č. 10 jsou uvedeny údaje ze dvou různých stanic, některé druhy jsou tu dvakrát, umožňuje to udělat si přibližný obraz o výši a rozmezí adopčních finančních příspěvků na krmení.

Pro odlišení údajů z jedné a z druhé stanice byl zvolen pro jednu záchrannou stanici tučný font.

Tab. č. 10: Výše finančních adopčních příspěvků na krmení na jeden rok

Živočich	Kč	Živočich	Kč	Živočich	Kč
Bažant obecný	600	Krkavec velký	800	Puštík obecný	1100
Bažant zlatý	600	Krkavec velký	1200	Sojka obecná	800
Čáp bílý	2200	Kuna skalní	1500	Sova pálená	1100
Čáp bílý	2200	Kuna skalní	1400	Sova pálená	1100
Čáp černý	4000	Kvíčala obecná	500	Sovice sněžná	2000
Havran polní	1200	Labuť velká	2000	Srnec obecný	3000
Hrdlička zahradní	500	Labuť velká	2000	Srnec obecný	3000
Husa velká	1100	Liška obecná	3500	Stehlík obecný	500
Jestřáb lesní	2000	Moták pochop	1 100	Stehlík obecný	500
Kachna divoká	1000	Moták pochop	2000	Straka obecná	800
Kachna karolínská	1000	Mýval severní	3500	Strakapoud velký	800
Kachna kaštanová	1000	Norek evropský	1500	Tchoř tmavý	1400
Kachna mandarinka		Pěnkava obecná	500	Včelojed lesní	3000
Kalous ušatý	1 100	Pěnkava obecná	500	Veverka obecná	1500
Káně lesní	2200	Poštolka obecná	1100	Vrána černá	800
Káně lesní	2 000	Poštolka obecná	1100	Výr velký	2000
Kavka obecná	800	Prase divoké	3000	Výr velký	2000
Kos černý	500	Psík mývalovitý	3500	Želva nádherná	500
Krahujec obecný	1100	Puštík obecný	1100	Želva řecká	500

(ZÁCHRANNÁ STANICE VOLNĚ ŽIJÍCÍCH ZVÍŘAT – ZELENÉ VENDOLÍ 2008),
(ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY ANIMALS
LIBŠTÁT 2008)

Příloha č. 2: Telefonní kontakty na záchranné stanice Národní sítě

Aktuální informace o stanicích jsou k dispozici na stránkách Českého svazu ochránců přírody (http://www.csop.cz/index.php?cis_menu=1&m1_id=1002&m2_id=1051&m3_id=1183&m_id_old=1183) jsou zde kromě adres a telefonních kontaktů také uvedeny platné webové adresy záchranných stanic a e-mailové adresy.

Západní Čechy

Plzeň

DES OP Plzeň, Zábělská 75, 312 19 Plzeň

Telefon: 377 460 088, 777 145 960

Soos

Záchranná stanice při Soos, Kateřina 39, 351 34 Skalná

Telefon: 354 542 033, 737 769 354

Tachov

Tachovský ornitologický spolek, Na vinici 628, 347 01 Tachov

Telefon: 608 154 180

Rokycany

ZO ČSOP Rokycany, Švermova 748/II, 337 01 Rokycany

Telefon: 371 722 686, 603 239 922

Spálené Poříčí

Ekocentrum ČSOP, Plzeňská 55, 335 61 Spálené Poříčí

Telefon: 371 594 842, 607 100 006

Severozápadní Čechy

Dolní Týnec

FALCO Dolní Týnec 39, 412 01 Litoměřice

Telefon: 416 791 114, 606 280 121

Chomutov

Podkrušnohorský zoopark, Přemyslova 259, 430 01 Chomutov

Telefon: 474 629 917, 602 459 526

Mimoň

Hanička – záchraná a chovná stanice veverky obecné, Březinova, 471 24 Mimoň
(přidružená stanice)

Střední Čechy

Kladno - Čabárna

AVES, Ukrajinská 2226, 272 02 Kladno

Telefon: 602 336 014, 723 468 462

Pátek u Poděbrad

Stanice pro handicapované živočichy, Pátek 56, 290 01 Poděbrady

Telefon: 603 864 822

Praha - Jinonice

Adresa: Stanice pro handicapované živočichy, Mezi Rolemi, 158 00 Praha 5

Telefon: 602 205 070

Vlašim

Adresa: Podblanické ekocentrum ČSOP, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim

Telefon: 317 845 169, 777 800 460

Votice

Adresa: Ochrana fauny Votice, Komenského nám. 142, 259 01 Votice

Telefon: 317 813 178, 603 259 902

Jižní Čechy

Hluboká nad Vltavou

Sulimo — stanice pro záchranu dravců a sov, Lesní 690, 373 51 Hluboká nad Vltavou

Telefon: 728 916 150

(Přidružená stanice)

Nová Ves - Makov

Hájenska Makov, Nová Ves 10, 398 31 Čížová

Telefon: 724 090 220

Ohrada

ZOO Ohrada, 373 51 Hluboká nad Vltavou

Telefon: 387 002 213, 387 002 211, 723 361 181

Severovýchodní Čechy

Jaroměř

ZO ČSOP Jaroměř, Areál nemocnice, Národní 83, 551 01 Jaroměř

Telefon: 605 251 434 , 603 847 189

Libštát

Stanice pro handicapované živočichy, Libštát 95, 512 03

Telefon: 732 228 801

Českomoravské pomezí

Bor u Skutče - Pasíčka

SOP Pasíčka, Bor u Skutče 47, 539 44 Proseč

Telefon: 469 321 396, 603 535 994

Pavlov

Stanice při AOPK, Pavlov 54, Ledec nad Sázavou 584 01

Telefon: 569 721 293, 776 781 697

Vendolí

Záchranná stanice volně žijících živočichů Zelené Vendolí, Vendolí 42. 569 14

Telefon: 604 830 851

Jižní Morava

Brno - Bystrc

Zoologická zahrada města Brna, U ZOO 46, 635 00 Brno-Bystrc

Telefon: 546 432 311, 721 550 214

Buchlovice

ZO ČSOP Buchlovice, Kostelní 403, 687 08 Buchlovice

Telefon: 732 250 240

Němčice nad Hanou

ZO ČSOP Haná, Komenského náměstí 38, Němčice nad Hanou

Telefon: 602 587 638

Severní Morava a Slezsko

Bartošovice

Záchranná stanice, 742 54 Bartošovice na Moravě 146,

Telefon: 556 758 675, 723 648 759

Olomouc – Svatý Kopeček (ostatní živočichové)

ZOO Olomouc, Svatý Kopeček

Telefon: 585 385 348, 585 385 382 (Přidružená stanice)

Stránské (dravci, sovy)

ZO ČSOP Sovinecko, Stránské 55, 793 51 Břidličná

Telefon: 554 291 000, 777 256 577

(ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY 2008)

Příloha č. 3: Fotografie

Fotografie č. 1 - odchyt labutí

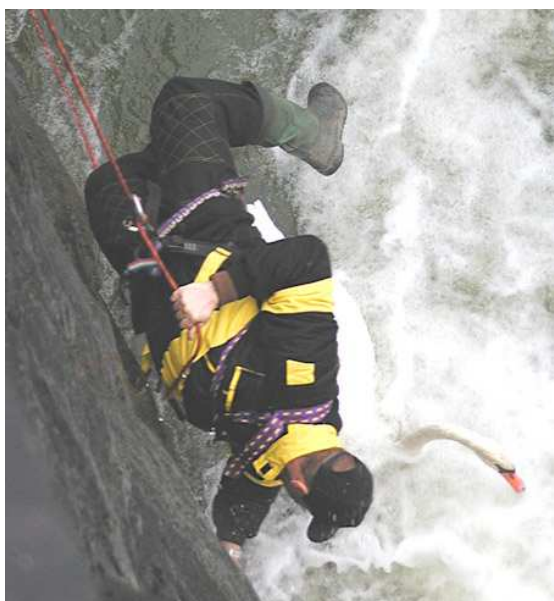
(MAKOŇ 2008)

Fotografie č. 2 - odchyt labutí

(MAKOŇ 2008)

Fotografie č. 3 - odchyt labutí

(MAKOŇ 2008)

Fotografie č. 4 – sešívání jícnu

(MAKOŇ 2008)

Fotografie č. 5 – pitva kormoránů

(MAKOŇ 2008)